

Doble Grau en Dret i Economia
Treball de fi de Grau (21067/22747)
Curs acadèmic 2022-2023

EL MODEL DE PROPIETAT DELS EQUIPS DE FUTBOL DE “LA LIGA”

Albert Planella i Obach
NIA: 216913

Tutor del treball:
José Ramón Salelles Climent

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, Albert Planella i Obach, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en sóc l'únic autor, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Com a autor/a de la memòria original d'aquest Treball Fi de Grau autoritzo la UPF a dipositar-la i publicar-la a l'e-Repository: Repositori Digital de la UPF, <http://repositori.upf.edu>, o en qualsevol altra plataforma digital creada per o participada per la Universitat, d'accés obert per Internet. Aquesta autorització té caràcter indefinit, gratuït i no exclusiu, és a dir, sóc lliure de publicar-la en qualsevol altre lloc.

Albert Planella i Obach
Barcelona, 29 de maig de 2023

RESUM:

Inicialment, els equips de futbol es van constituir jurídicament sota el model associatiu (clubs), sense que això generés cap mena de controvèrsia durant les primeres dècades. Tanmateix, amb la creixent mercantilització de l'esport, es va començar a suggerir que potser els era més adient la forma societària. A Espanya es va adoptar un model dual, en què es va obligar a tots els equips, que fins aquell moment prenién la forma jurídica associativa, a transformar-se en societats de capital, llevat de quatre, que van poder optar per continuar actuant com a clubs. En aquest treball, s'analitza si la vestimenta jurídica associativa, tot i ser residual, encara és adequada, o fins i tot idònia, per als equips de futbol, o si, per contra, ha de deixar pas a models capitalistes, com ha passat en altres jurisdiccions. Per fer-ho, primerament, s'exposa el marc jurídic actual, així com les raons que van dur al legislador a adoptar-lo. A continuació, es va a l'essència dels equips de futbol i s'estudia, en abstracte, quina és la forma organitzativa més adequada per aspectes com ara la capacitat de finançament, la presa de decisions, el govern corporatiu, la responsabilitat dels administradors o la participació de la base associativa. Seguidament, en atenció a la legislació espanyola, i la comparada, es fa un anàlisi concret en què es presenten varis models sota els quals els equips es poden organitzar actualment i, s'exposen els avantatges i inconvenients de cadascun d'ells, exemplificant-ho amb casos reals. Finalment, s'acaba conclouent que els equips sota la forma jurídica de club han donat resultats més satisfactoris al nostre país, i que el model associatiu encara és adequat per gestionar aquestes entitats.

ABSTRACT:

Initially, football teams were legally constituted under the associative model (clubs), which did not generate any controversy for several decades. However, with the increasing commercialisation of sport, it was suggested that, perhaps, the corporate legal form was more appropriate for these entities. In Spain, a dual model was adopted, in which all teams – that until then took the legal form of clubs (association) – were obliged to be transformed into companies. However, an exception was provided, which benefited four teams, that were allowed to choose whether to continue acting as clubs. This paper analyses whether the associative legal form, although residual, is still adequate, or even suitable, for football teams, or whether it should give way to capitalist models, as it has occurred in other jurisdictions. In order to do it, firstly, we present the current legal framework for Spanish teams, as well as the reasons that led the legislator to adopt it. Secondly, we go to the essence of football teams and we study, from an abstract point of view, what is the most appropriate form of organisation regarding aspects such as the financing capacity, the decision-making, corporate governance, the responsibility of the administrators or the particularities of the “associative base”. Thirdly, based upon Spanish and comparative legislation, we present various models under which teams can currently be organised and we set out the advantages and disadvantages of each of them, illustrating it with real cases. Finally, we conclude that football teams under the legal form of clubs have delivered notable results in our country, and that the associative form is still suitable to manage these entities.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
2. MARC JURÍDIC ACTUAL	3
2.1. Context	3
2.2. Pla de Sanejament 1985.....	4
2.3. Llei 10/1990.....	5
2.4. Llei 39/2022.....	10
3. ESSÈNCIA D'UN EQUIP DE FUTBOL	12
3.1. Introducció.....	12
3.2. Ànim de lucre	13
3.3. Tipus d'activitat econòmica	16
3.4. Paper del soci i aficionat en la presa de decisions	17
3.5. Capacitat de finançament i estructura patrimonial	20
3.6. Responsabilitat dels administradors	21
3.7. Valoracions de l'essència d'un equip de futbol.....	24
4. FORMES JURÍDIQUES QUE POT ADOPTAR UN EQUIP DE FUTBOL	25
4.1. Presentació.....	25
4.2. Club (Associació)	25
4.3. Fundació	30
4.4. Societat Cooperativa.....	30
4.5. Societat Anònima Esportiva (SAD)	32
4.6. Societat Anònima Esportiva (SAD) cotitzada en Borsa.....	34
4.7. Model híbrid	37
5. CONCLUSIONS	38
6. BIBLIOGRAFIA	41

1. INTRODUCCIÓ:

Les primeres evidències de jocs d'equip amb pilota es remunten a l'Edat Antiga, on podem trobar precedents del futbol a llocs tan distants com la Xina¹, l'Antiga Grècia² o els pobles indígenes americans. Amb el pas del temps, aquests jocs van anar evolucionant de forma diferent a cada territori, fins que a l'Edat Mitjana (entre segles XII–XVII) l'antecessor del futbol (“*mob football*”³ a Anglaterra, “*la soule*”⁴ a França o “*calcio fiorentino*”⁵ a Florència), va ser prohibit per les autoritats a causa dels disturbis i morts que provocava⁶. Tanmateix, aquest esport va ser progressivament recuperat per les escoles privades de l'alta societat anglesa (“*public schools*”) de manera menys violenta i amb unes normes específiques a cadascuna d'elles⁷. Quan, els equips de les escoles privades angleses van començar a disputar partits entre elles, no existien unes normes estandarditzades. Davant d'aquesta problemàtica, els seus membres van fundar la Football Association (FA)⁸ l'any 1863, amb l'objectiu de regular el joc arreu de tot el territori. Aquest fet, sumat a l'arribada del ferrocarril – que va facilitar la mobilitat dels treballadors entre ciutats –, va provocar que l'afició pel futbol s'estengués entre les classes treballadores britàniques i, seguidament, per la resta del continent europeu, desencadenant així en un augment del nombre de clubs.

Pel que fa a l'arribada del futbol a Espanya, sembla que varen ser els mariners anglesos, que atracaven a costes espanyoles, els qui van dur-lo a la península. L'esport es va popularitzar ràpidament i es van començar a jugar partits de forma esporàdica entre equips de diferents ciutats i, això, va dur a la creació formal del primer club del país, el Recreativo de Huelva, l'any 1889. Entre 1890 i 1900 es van fundar varis clubs, alguns dels quals posteriorment esdevindrien els més importants de la lliga, com ara el F.C. Barcelona, l'Athletic de Bilbao, el F.C. Madrid (antecessor del Reial Madrid CF) i el RCD Espanyol. En aquesta època, tot i que els equips organitzaven partits i tornejos regionals entre ells, encara no existia una lliga estatal. La Copa del Rei, creada pel C.F. Madrid, era l'única competició amb vocació estatal de l'època, però no aconseguia atraure als millors clubs del país de forma estable i continuada, a causa de l'absència d'una Federació Espanyola de Clubs. L'any 1913 es va crear la Reial Federació Espanyola de

¹ GIOSSOS, Y; SOTIROPOULOS, A., SOUGLIS, A., and DAFPOPOULOU, G., "Reconsidering on the Early Types of Football". *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 3(2), (2011), p. 129-134.

² WILSON, N. *Encyclopedia of Ancient Greece*, ed. Routledge, (2005), p. 310.

³ *Nennius: Historia Brittonum*, 8th century.

⁴ JUSSELAND, J-J., *Le sport et les jeux d'exercice dans l'ancienne France*, ed. Plon-Nourrit, (1901).

⁵ Catherine Edwards “Everything you need to know about Calcio Storico, Italy's most violent tradition”. *The Local Italy*, 22/06/2017.

⁶ Aquest esport es practicava pels ciutadans a la plaça de la ciutat de forma molt violenta.

⁷ COX, R., RUSSELL, D., VAMPLEW, W., *Encyclopedia of British Football*, ed. Routledge, (2002), p. 243.

⁸ Informació extreta de la pàgina web de: The Football Association, apartat: “*The History of the FA*”.

Futbol, en la qual s'hi varen adherir tots els clubs i, des d'aleshores, la competició va dur-se a terme de forma més organitzada. Amb pas del temps, el creixent interès pel futbol va comportar la seva professionalització arreu del continent europeu. L'àmbit d'estudi del treball se centra en una de les seves manifestacions més importants: la forma jurídica dels equips de futbol.

El tema del treball s'ha escollit pels següents motius. En primer lloc, perquè es tracta d'una qüestió d'actualitat, que toca de ben a prop la nostra ciutat, Barcelona, per la possibilitat que, en un futur no massa llunyà, el club més arrelat a la seva història i cultura, el F.C. Barcelona, es pugui acabar transformant en Societat Anònima Esportiva. En segon lloc, perquè la forma jurídica dels clubs ha estat un aspecte controvertit a Espanya, que ha generat polèmica arrel de l'obligació de convertir la majoria d'ells en Societats Anònimes Esportives l'any 1990. En tercer lloc, perquè en els darrers anys hi ha hagut una entrada massiva de capital estranger dirigit a adquirir els equips de futbol europeus. Això podria posar en risc la capacitat dels clubs espanyols de competir a nivell europeu i nacional contra entitats, que a priori, haurien d'estar més capacitades financerament. I finalment, perquè es creu que els equips de futbol, a diferència de la resta de les societats de capital, tenen una forta vinculació amb la seva afició, fet que pot posar en dubte la idoneïtat de la forma jurídica societària per tal de gestionar-los.

La hipòtesi del treball és que la forma jurídica de club (associació), per contraposició a la societat de capital, és adient per a un equip de futbol de primer nivell europeu. Per tal de contrastar-la de forma objectiva i analítica, el treball s'estructura de la següent manera. Primerament, s'exposa el marc jurídic actual espanyol que regula la forma d'organització dels equips del país. A continuació, es va a l'essència dels equips de futbol i s'analitza, en abstracte, si la forma jurídica d'associació, per contraposició a la forma jurídica de societat de capital, encara és adient per aspectes com ara la capacitat de finançament, la presa de decisions, el govern corporatiu, la responsabilitat dels administradors o les particularitats de la base associativa. Seguidament, en atenció a la legislació espanyola i comparada, es fa un anàlisi concret en què es presenten els cinc models de forma jurídica sota els quals es podria organitzar un equip de futbol actualment i, s'exposen els avantatges i inconvenients de cadascun d'ells, exemplificant-ho amb casos reals. Finalment, en base a tota aquesta recerca, es conclou si s'ha d'acceptar o rebutjar la hipòtesi del treball. Dit d'una altra manera, si és possible o fins i tot desitjable, que els clubs de futbol espanyols continuïn competint en les màximes competicions nacionals i internacionals sota la forma jurídica associativa, o si, per contra, és millor que es transformin en una de les formes societàries alternatives que es presenten en aquest treball.

2. MARC JURÍDIC ACTUAL

2.1. Context

Des de l'arribada del futbol, la forma jurídica per antonomàsia dels equips a Espanya va ser el club, és a dir, l'associació esportiva. Aquesta no va ser font de controvèrsia fins als anys 1960-1970. Aleshores, van augmentar considerablement els salaris i els preus dels traspessos dels jugadors, així com les inversions que els clubs feien en terrenys i altres béns immobles. El període va coincidir amb l'arribada de la televisió de forma generalitzada a les llars, fet que va causar una disminució de la recaptació per la venda d'entrades als estadis, que era la principal font d'ingressos dels clubs en aquell moment⁹. Al context de disminució d'ingressos i augment de costos, s'hi va sumar la preparació del Mundial de seleccions de l'any 1982, que havia d'organitzar Espanya. Com era lògic, la FIFA (*Fédération Internationale de Football Association*) exigia unes millores substancials dels estadis dels equips espanyols per tal de poder organitzar el torneig. És per això que varis clubs van veure's obligats a endeutar-se encara més per tal de fer front a les reformes de modernització dels estadis¹⁰.

Un cop passat el Mundial de l'any 1982, es va constatar que els deutes dels clubs havien esdevingut impagables. És important destacar que una gran proporció d'aquests crèdits eren públics, és a dir, es devien a Hisenda i a la Seguretat Social i que, una magnitud important dels crèdits privats es devien a bancs públics. A tot això, se li havien de sumar nombrosos impagaments als jugadors, fet que provocava constants vagues i disturbis que es veien agreujats per les sancions imposades per la Federació, que descendia els clubs de divisió per les seves insolvències. Els descensos encara feien més complicat el cobrament dels deutes, i en conseqüència, el problema financer dels clubs es va convertir ràpidament en un problema polític del govern entrant.

Tot i que durant la dècada del 1980 es començaven a assentar les bases de la futura mercantilització del futbol a gran escala, amb l'arribada d'sponsors, el desenvolupament de noves fonts d'ingressos, com el merchandising de productes del club, i la firma dels primers contractes amb empreses per explotar els drets televisius¹¹; la solució que se'ls va acudir als clubs en aquell moment va ser exigir una major part dels ingressos de les "quinielles"¹², que fins aquell moment pertanyien majoritàriament a l'Estat. La "quiniela" és un joc d'apostes que

⁹ BONAUT, I., "El Eterno Problema Del Fútbol Televisado En España: Una Perspectiva Histórica de La Lucha Por Los Derechos de Retransmisión de La Liga de Fútbol Profesional (LFP)", *Comunicación y Sociedad*, 23(2), (2010), p. 71-96.

¹⁰ SIMÓN, J., *España '82: La Historia de Nuestro Mundial*, ed. T & B Editores, (2012).

¹¹ SMART, B., *The Sport Star: Modern Sport and the Cultural Economy of Sporting Celebrity*, ed. SAGE Publ.,(2005).

¹² "Calderón quiere más dinero de las quinielas para sanear el fútbol", *El País*, 4/10/1983.

consisteix en fer una predicció dels resultats de tots els partits de la jornada, en què el consumidor paga una quantitat per participar i, en cas d'encertar, guanya un premi, com una mena de loteria. Fins aleshores, els clubs percebien un 1% dels ingressos de les "quinielles" en concepte de compensació per utilitzar els seus noms i, per tal d'afrontar les contingències financeres van demanar un augment del percentatge d'ingressos que percebien. El govern del moment, per contra, creia que el problema de la insolvència era més profund i que es necessitava assolir una major professionalització dels equips¹³, així com un major control econòmic-financer per part dels organismes públics, ja que, un cop fetes les auditories corresponents, el deute agregat dels clubs ascendia a uns 16.000 milions de pessetes (96 milions d'euros)¹⁴.

2.2. Pla de Sanejament 1985

Per tal de solucionar el problema, el Consell Superior d'Esports "CSE" (organisme governamental autònom de l'Administració general de l'Estat) va presentar el Pla de Sanejament de 1985. En el marc d'aquest acord, els clubs percebien, de forma temporal i excepcional, el 3.5% dels ingressos de les "quinielles". D'aquest 3.5%, un 2.5% estaria gestionat per La Liga a fi i efecte de pagar els deutes dels clubs als seus creditors respectius, exigibles abans del 1985. L'1% restant dels ingressos quedava consignat per La Liga fins que els deutes dels clubs estiguessin plenament sanejats. A més a més, a partir d'aquell moment, es va obligar els clubs a presentar els informes anuals de gestió i pressupostos a La Liga, i es va començar a penalitzar el seu dèficit pressupostari.

En línia amb el que exposen GARCÍA, GÓMEZ i DURÁN¹⁵, un cop analitzat l'impacte d'aquest primer Pla de Sanejament, es pot concloure que va ser un fracàs pels següents motius. En primer lloc, els deutes van ser transferits a La Liga, fet que va permetre als clubs lliurar-se'n i augmentar la seva liquiditat, que va ser utilitzada per fitxar nous jugadors tot augmentat el deute un altre cop. En segon lloc, malgrat que aquesta no era la idea originària, es va permetre que els clubs incloguessin deutes posteriors a 1985 en el Pla de Sanejament, fet que no va permetre reduir el deute a La Liga. En tercer lloc, tot i tenir funcions d'inspecció i control, La Liga no tenia capacitat sancionadora, atès que aquesta corresponia a la Federació i, en conseqüència, no tenia elements suficients per fer complir la normativa. A tot això, se li ha de sumar el fet que al mateix any 1985 el Govern espanyol va crear la loteria Primitiva, que va

¹³ José González, "La Administración, contra el aumento del porcentaje de las quinielas a los clubes", *El País*, 19/10/1983.

¹⁴ Dades de: GARCÍA, C., GÓMEZ, M., i DURÁN, J., "Los planes de saneamiento y la conversión de los clubes de fútbol profesionales en sociedades anónimas deportivas (1982-1992)", *Materiales para la Historia del Deporte*, 14, (2016), p. 1-18.

¹⁵ GARCÍA, C., GÓMEZ, M., i DURÁN, J., "Los planes de saneamiento y la conversión de los clubes de fútbol profesionales en sociedades anónimas deportivas", ob. cit. p. 1-18.

convertir-se en un bé substitutiu de les “quinieles”, disminuint-ne així la seva recaptació. Per tant, el Pla de Sanejament del 1985, no només va suposar un increment dels deutes, sinó també una disminució dels ingressos dels clubs. Així les coses, la situació financera dels clubs es va veure profundament deteriorada arrel de la implementació del Pla de Sanejament del 1985.

Després de comprovar que el Pla de Sanejament va ser un fracàs, el CSE va reunir-se amb varis representants de clubs i de la Federació amb l'objectiu últim de redactar una llei per tal de solucionar els problemes d'insolvència i de descontrol financer, amb la voluntat de diferenciar, de manera formal, entre els equips professionals i els amateurs. És en aquest moment quan comença a sorgir per primera vegada la possibilitat de transformació dels clubs en Societats Anònimes Esportives¹⁶, com a eina necessària per consolidar definitivament la professionalització dels equips de futbol i augmentar-ne el control, l'equilibri financer i la responsabilitat jurídica dels seus administradors, que fins aquell moment era pràcticament inexistent. Els clubs, en canvi, tot i oposar-s'hi en un primer moment, un cop la idea va anar agafant forma, no van adoptar una posició unànime al respecte. Per una banda, alguns com l'Atlètic de Madrid, l'Espanyol, el Múrcia o el Valladolid es van mostrar favorables a la proposta de transformació en Societats Anònimes Esportives que, en cas de produir-se, havia d'anar acompanyada d'assumpcions de part del deute dels clubs per La Liga i de condonacions de deutes públics¹⁷. I, per altra banda, altres clubs històrics, i amb menys problemes financers, com ara el F.C. Barcelona¹⁸, el Reial Madrid¹⁹ i l' Athletic de Bilbao²⁰, s'hi van oposar frontalment, al considerar que atemptava contra la seva naturalesa. En el cas del F.C. Barcelona, fins i tot va arribar a intervenir-hi el Secretari General d'Esports de la Generalitat.²¹

2.3. Llei 10/1990

Després de la controvèrsia generada, es va acabar aprovant la Llei 10/1990 de l'Esport²², que va obligar a tots els clubs de futbol professionals a transformar-se en Societats Anònimes Esportives (“SAD”) amb l'excepció del F.C. Barcelona, Reial Madrid C.F., Athletic de Bilbao i C.A. Osasuna que, a causa de les pressions exercides, van poder escollir si es transformaven en SAD o si mantenien la forma jurídica associativa. Tots ells van optar per la segona opció.

¹⁶ Francesc Perearnau, “¿Sociedad Anónima? ¡No, gracias!”, *Mundo Deportivo*, 28/07/1987.

¹⁷ “La Liga propone que los clubes se conviertan en sociedades anónimas deportivas 'sin deudas'”, *El País* 4/11/1988.

¹⁸ G. Chicote, ex-tresorer del F.C. Barcelona, va rebutjar la transformació a SAD: “topa frontalment amb la naturalesa de la nostra entitat”. Ho recull Francesc Perearnau, “¿Cómos será el Barça Sociedad Anónima?”, *Mundo Deportivo* 29/06/1988.

¹⁹ Enrique Gilera, “Nuevos ecos de Anónimas”, *ABC* 3/07/1988; “Mendoza no ve nada claro”, *El País* 23/11/1988.

²⁰ “Barcelona, Real Madrid y Athletic de Bilbao no tendrán que convertirse en sociedades anónimas”, *La Vanguardia* 2/12/1988; “Gómez-Navarro admite que algunos clubes podrían no convertirse en sociedades anónimas”, *El País* 2/12/1988.

²¹ VILASECA, J-L., *Que Consti En Acta: Memòries*, ed. Proa, (2014).

²² Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

Ja en el Preàmbul de la Llei es vol formalitzar la diferència entre l'activitat esportiva organitzada a través d'estructures associatives, més enfocada a l'esport amateur i; "l'espectacle esportiu", fenomen de masses, cada cop més professionalitzat i mercantilitzat, que, segons el legislador, s'havia d'organitzar obligatòriament a través d'estructures societàries de capital. En el mateix Preàmbul, però, s'avança una excepció que sembla feta ad hoc per tal de satisfer els desitjos dels dos clubs més importants del país. D'acord amb tal excepció, la transformació de clubs en SADs no va ser obligatòria per a aquells clubs que ja estiguessin participant en competicions esportives professionals i que haguessin demostrat una bona gestió en el règim associatiu, que consistia en haver mantingut un Patrimoni Net positiu en els darrers 4 exercicis.

De l'articulat de la Llei, cal destacar que crea una nova forma jurídica per als equips professionals, de caràcter obligatori, la Societat Anònima Esportiva (SAD)²³. Les SAD queden sotmeses al règim general de les Societats Anònimes (actualment Llei de Societats de Capital, RDL 1/2010²⁴), amb les particularitats de la Llei 10/1990 de l'Esport. El capital mínim, representat per accions nominatives, ha d'estar totalment desemborsat i fer-se mitjançant aportacions dineràries. A més, aquest serà fixat per la Comissió Mixta en el procés de transformació a SAD²⁵, sense que mai sigui inferior al de les Societats Anònimes. És important destacar que les participacions significatives (5% o múltiples d'aquest) s'hauran de comunicar al CSE; i en cas que se superi el 25% dels drets de vot per un sol accionista, serà necessària l'autorització del CSE²⁶. Així mateix, es prohibeix tenir un percentatge superior al 5% de participacions en dues o més SAD que prenguin part en la mateixa modalitat esportiva.

En les Disposicions Addicionals²⁷ es preveu que, d'entre els clubs que puguin acollir-se a l'excepció de no transformar-se en SAD, els que decideixin mantenir la forma jurídica associativa, estaran sotmesos al control de La Liga i de l'Assemblea de socis respectiva, en el sentit que el Pressupost anual, que haurà d'estar separat per seccions esportives, anirà acompanyat d'un informe de la Liga i haurà de ser aprovat pels socis en Assemblea. A més a més, respecte a les obligacions comptables, els clubs hauran de seguir les mateixes normes que regulen les SADs. En les Disposicions Transitòries²⁸ es materialitza l'obligació, en termes generals, que tenen els clubs de transformar-se en SAD, privant-los de participar en competicions oficials de caràcter professional en cas contrari i, a continuació, s'estableix el

²³ Article 14 de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

²⁴ Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

²⁵ Article 20 de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

²⁶ Article 22 de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

²⁷ Disposició Adicional 7ª de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

²⁸ Disposició Transitòria 1ª de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

procés per transformar-se en SAD, que consisteix en el següent. La Junta del club haurà de modificar els Estatuts per tal que es pugui dur a terme la transformació. Es crearà una Comissió Mixta que establirà el capital mínim de cada SAD un cop realitzats els estudis corresponents. Aleshores, s'oferiran les accions als socis existents per tal que les subscriguin, si així ho desitgen. Si no se subscriuissin totes les accions, es tornarien a oferir les restants als socis que n'haguessin subscrit el primer cop. Si, tot i això, encara romanguessin accions sense subscriure, la Junta decidiria què fer amb elles. Finalment, es preveu la cotització a Borsa de les SAD que així ho decideixin²⁹.

Malgrat que la Llei 10/1990 de l'Esport ha deixat d'estar en vigor des del dia 1 de gener de 2023 en virtut de la nova Llei de l'Esport 39/2022, la seva aprovació va suposar un canvi molt important jurídicament en el món del futbol i, és per això que mereix dedicar-li unes línies per comentar de manera crítica alguns dels seus aspectes més controvertits.

En primer lloc, pot sorprendre el fet que la transformació es fes obligatòria de forma generalitzada. És cert que el legislador es va limitar a seguir els models d'Itàlia³⁰ i França³¹, que ja havien obligat a la transformació dels seus equips en societats de capital als anys 1981 i 1984 respectivament, també causada per l'acumulació de deutes. No obstant això, aquesta obligatorietat no va ser necessària a països com Anglaterra, on els clubs van anar adoptant gradualment la forma jurídica societària ja des de principis del segle XX. Alguns autors, com ara CAZORLA³², que en un primer moment es va mostrar contrari a la transformació i després va canviar d'opinió, han argumentat que aquesta decisió va ser injusta i desigual pels socis. D'una banda, va ser **injusta** perquè els socis van veure tant la seva condició, com els drets associats a aquesta, amenaçats, a conseqüència de la mala gestió dels directius i, fins i tot, de la incompetència de l'Administració. Tanmateix, també es podria argumentar que era responsabilitat dels socis escollir i fiscalitzar correctament els dirigents dels seus clubs. D'altra banda, va ser **desigual** perquè en funció de la capacitat financera que tinguessin els socis per subscriure accions arran de la transformació, els seus drets es van veure afectats d'una manera o d'una altra. És a dir, els socis amb més capacitat econòmica, que van poder subscriure un major nombre d'accions, van veure millorada la seva posició, ja que el seu vot va passar de

²⁹ Disposició Transitòria 6ª. de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte. És important remarcar que aquesta no formava part del text originari de la Llei 10/1990. Es va afegir per reforma mitjançant la Ley 50/1998, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social.

³⁰ TEROL, R., *Las Ligas Profesionales*, ed. Thomson Reuters Aranzadi, (1998).

³¹ MARKOVITS, A., "Geoff Hare, Football in France: A Cultural History". *French Politics, Culture & Society*, 23(1), (2005), p. 161-165.

³² CAZORLA, L. *Las Sociedades Anónimas Deportivas*, ed. Ediciones Ciencias Sociales, (1990).

valdre el mateix que el de la resta de socis, a valdre més. De la mateixa manera, els socis amb menys capacitat econòmica van veure els seus drets de vot relativament reduïts, o fins i tot completament destruïts en cas de no haver pogut subscriure cap de les accions. Per tant, un podria anar més enllà i parlar fins i tot d'una expropiació dels drets que tenien en virtut de la seva condició. L'expropiació es pot entendre com una pèrdua dels seus drets, almenys en termes relatius, a més d'un desemborsament econòmic per tal de mantenir-los, si així ho desitjaven. Així mateix, aquesta reforma permetia l'entrada de capitals totalment aliens a l'entitat que podien arribar a assolir-ne el control, en contra de la voluntat de la majoria dels anteriors socis. De fet, en molts casos com ara l'Atlètic de Madrid, Rayo Vallecano, Saragossa o Sevilla F.C, el control de la SAD va quedar en mans d'un sol propietari, que va aconseguir apoderar-se de la majoria de l'accionariat³³.

En segon lloc, per tal d'establir una excepció que permetés a F.C. Barcelona, Reial Madrid, Athletic de Bilbao i Club Atlètic Osasuna mantenir l'estructura jurídica associativa es van seguir uns criteris que es poden catalogar com a dubtosos. Tot i que es va intentar justificar amb aspectes objectius, sembla que tan sols va ser una manera de beneficiar als dos equips grans del país, i de retruc, van poder beneficiar-se'n també l'Athletic de Bilbao i l'Osasuna. Com alguns dirigents d'altres equips van remarcar, per a molts, la conversió en SAD es va fer per obligació, i no pas perquè fos el millor pel club³⁴. Addicionalment, és fàcil argumentar que, si la justificació utilitzada pel legislador per tal d'obligar els equips a transformar-se en SAD era la mala i poc professionalitzada gestió dels seus directius, el fet que quatre equips haguessin dut a terme una gestió solvent en els 4 anys anteriors a la Llei 10/1990 no era motiu suficient per no haver de transformar-se en SAD. Sembla que, si el problema era la forma jurídica, tal com argumentava el legislador, era previsible que, en algun moment futur, els equips exempts de l'obligació de transformar-se en SAD entressin també en situacions de mala gestió financera. En conseqüència, si això fos així, no tindria massa sentit esperar a aquell moment per tal d'obligar-los a convertir-se en SAD aleshores. De fet, si s'analitza l'evolució dels equips que van poder acollir-se a l'excepció, des de l'entrada en vigor de la Llei 10/1990 fins el dia d'avui, es pot concloure que cap d'ells ha hagut de transformar-se en SAD i, fins a la crisi de la Covid, cap d'ells ha estat sota l'amenaça d'haver-ho de fer pels seus problemes financers.³⁵

³³ GARCÍA, C., GÓMEZ, M., i DURÁN, J., "Los planes de saneamiento y la conversión de los clubes de futbol profesionales en sociedades anónimas deportivas", ob. cit. p. 1-18.

³⁴ "Por imperativo legal", com varen dir alguns presidents. Ho recull Juan Paradinas, "Pesimismo entre los presidentes ante la conversión en sociedades anónimas", *El País* 7/09/1991.

³⁵ Tot i que l'Osasuna va tenir una època de mals resultats esportius, el model de propietat mai va estar en perill real.

En tercer lloc, malgrat que la Llei 10/1990 sotmet els clubs a les mateixes normes de comptabilitat que les SAD i estableix que seran controlats exhaustivament per la Liga, també és cert que en altres aspectes han estat beneficiats. Per exemple, en l'àmbit fiscal, el tipus impositiu al què estaven sotmesos els clubs pels beneficis obtinguts (25%) era menor que al que estaven sotmesos les SAD pel mateix concepte (30%). Per bé que, en un primer moment, el Tribunal Suprem va determinar que això no era una font de discriminació, la Comissió Europea va imposar una multa a Espanya³⁶, que va ser confirmada en sentència pel TJUE³⁷. Es va considerar que amb els tipus impositius més baixos s'estava concedint una ajuda d'Estat a clubs com el F.C Barcelona i el Reial Madrid a l'hora de participar en competicions europees contra els equips d'altres països³⁸. Aquest fet va obligar Espanya a modificar la normativa de tributació dels clubs per igualar-la a la de les SADs³⁹.

En quart lloc, sembla adequada l'obligació que imposa la llei de comunicar al Consell Superior d'Esports (CSE) les participacions significatives en els equips de futbol a partir del llinar del 5% i, cada cop que se superi un múltiple d'aquest nombre, així com l'autorització que es requereix del mateix Consell quan la participació supera el 25%. Pel que fa a la prohibició de tenir accions que representin més del 5% en dos o més equips que competeixin entre ells, sembla també adequada i mostra una certa aversió a liberalitzar per complet el sector. Tot això és una prova més de la particularitat de l'esport professional, així com de la importància que té per la societat i pel país. Malgrat admetre's la mercantilització i professionalització, el legislador va decidir imposar més limitacions que en altres mercats, donat que, en cas contrari la competició s'hauria vist clarament amenaçada.

En cinquè lloc, en referència a la possibilitat que preveu la llei de sortida a borsa de les SAD⁴⁰, el legislador espanyol va detectar la possibilitat de creixement exponencial del mercat del futbol en base a l'experiència d'alguns equips anglesos que havien sortit a Borsa, com ara el Tottenham Hotspur, i va donar aquesta possibilitat als equips del país. No obstant això, s'ha de reconèixer que la previsió ha tingut una rellevància pràcticament nul·la al nostre país, ja que fins a l'octubre de 2021 cap SAD va decidir acollir-s'hi⁴¹.

³⁶ Unió Europea, Decisió UE 2016/2391 de la Comissió, de 4 de juliol de 2016 relativa a ajudes estatals concedides per Espanya a determinats clubs de futbol. Diario Oficial de la Unión Europea L 357/1, 28 de desembre de 2016, p. 1.

³⁷ Sentència Tribunal de Justícia de la Unió Europea (Sala 5^a), de 4 de març de 2021, en l'assumpte C-362/19 P

³⁸ S'Analitzen les conseqüències econòmiques a LLOBET, G., "Clubs de fútbol en fuera de juego", *Nada es gratis* (2014).

³⁹ CAZORLA, L., "Sociedades Anónimas Deportivas y Ayudas de Estado", *El Blog de Luis Cazorla* (2013).

⁴⁰ Introduïda en la Disposició Transitòria 6^a de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte per reforma mitjançant la Ley 50/1998, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social.

⁴¹ *Vid.* Sub-Apartat 4.5 del Treball on s'analitza la possibilitat de les SAD de cotitzar a Borsa de forma més detallada.

2.4. Llei 39/2022

La nova Llei de l'Esport 39/2022⁴² deroga i modifica diverses lleis relacionades amb aquest àmbit. Tanmateix, el present treball se centra tan sols en els aspectes rellevants referents a la forma jurídica dels clubs.

Ja en el Preàmbul de la Llei es pot constatar un canvi de paradigma respecte a l'antiga creença que l'organització jurídica dels equips en forma associativa era la font de tots els seus mals econòmic-financers i, es reconeix l'especificitat dels equips de futbol com a agrupacions. D'entrada, es pren en consideració l'existència d'aficions organitzades amb alts graus de sentiment d'identificació comunitària amb les seves entitats esportives. En línia amb els documents aprovats per la Unió Europea⁴³, el legislador manifesta la voluntat de garantir la participació dels aficionats, socis i accionistes minoritaris dels clubs en la presa de decisions i en els òrgans d'administració de les seves entitats esportives. A continuació, es posa de manifest que, el pas del temps ha evidenciat que l'obligació de transformar els clubs de futbol en SAD no ha complert amb l'objectiu pretès, que no era altre que acabar amb la insolvència dels primers. Ha quedat provat, com s'ha mencionat anteriorment i com així ho reconeix el mateix legislador, que la insolvència sempre ha estat un problema endèmic dels equips espanyols, que no ve determinat per la forma jurídica adoptada. En conseqüència, la nova llei la deroga la prohibició de participar en competicions oficials sota la forma jurídica de club.

Centrant-nos en l'articulat de la Llei 39/2022, es permet la llibertat d'elecció de forma jurídica als equips de futbol⁴⁴. A més, s'estableix l'obligació que en l'òrgan d'administració de les SADs, almenys un dels consellers sigui independent i tingui l'objectiu específic de vetllar pels interessos dels abonats i aficionats⁴⁵. El sistema d'elecció d'aquests consellers independents es basa en una elecció democràtica, d'acord amb els estatuts de la SAD i, s'estableix que tindran dret a participar-hi com a electors i/o candidats els abonats amb antiguitat mínima de quatre anys i els socis minoritaris que no tinguin vots suficients per participar en la Junta General, on cadascun d'ells disposarà d'un vot. Per presentar-se com a candidat, es necessitarà l'aval d'un 1% del cens. Tot i que a priori pot semblar que la nova Llei de l'Esport ha solucionat la injustícia i el fracàs que va suposar l'obligació dels clubs de transformar-se en SAD, s'haurien de fer un parell de puntualitzacions.

⁴² Ley Ordinària 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte.

⁴³ Llibre Blanc Sobre l'Esport. Comissió Europea. COM(2007) 391 final, de 11 de juliol de 2007; Informe Independent sobre l'Esport Europeu, elaborat al 2006.

⁴⁴ Article 64 de la Ley Ordinària 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte.

⁴⁵ Article 71 de la Ley Ordinària 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte.

En primer lloc, l'únic que fa aquesta nova Llei 39/2022 és evitar que la injustícia i desigualtat es continuï produint en un futur, donat que, des de l'entrada en vigor del nou text, els clubs que ascendeixin a una categoria professional no es veuran obligats a transformar-se en SAD. Tanmateix, aquesta nova Llei ni soluciona, ni pretén solucionar les vulneracions dels drets dels socis dels clubs que varen perdre la seva condició, en virtut de la Llei 10/1990. Tampoc diu res sobre les conseqüències nefastes que van patir els aficionats que van veure el seu club transformat en SAD. La Llei 39/2022 no té cap precepte on estableixi un procés de reversió de la situació, això és, de tornada al model de propietat que havia caracteritzat a tants equips d'aquests país. Malgrat el reconeixement explícit per part del legislador de què la transformació de forma jurídica associativa a societat de capital no va servir per evitar els problemes d'insolvència, sembla utòpic pensar en un retorn a la situació anterior a la Llei 10/1990. Tot i que alguns autors, com ara CANAL⁴⁶ i MILLÁN⁴⁷, han argumentat que, jurídicament, la reversió seria factible, la impossibilitat vindria més des del punt de vista pràctic, també reconeguda pels mateixos autors. En conseqüència, l'única conclusió que podem treure d'aquesta modificació és un missatge als pocs equips que encara actuen sota la forma jurídica de club. El missatge és que el procés de passar de club a SAD és relativament ràpid i senzill des del punt de vista jurídic. No obstant, la reversió d'aquest pas, és a dir tornar a ser un club, des d'un punt de vista pràctic, és gairebé impossible un cop s'és una SAD. Per tant, els clubs que es plantegin fer la transformació a societat de capital, haurien de ser més cautelosos del que va ser el legislador el 1990 i haurien de ponderar adequadament els avantatges i inconvenients del canvi, així com la, quasi segura, irreversibilitat d'aquest.

En segon lloc, respecte a la voluntat d'augmentar tant la representació dels aficionats i socis minoritaris, com el seu poder de decisió en les SAD, s'ha de valorar amb escepticisme. Si bé és cert que aquest canvi hauria de permetre una major participació dels socis/aficionats en els òrgans d'administració de l'equip, sembla que això es traduirà merament en una possibilitat de persuadir els propietaris de certes decisions i en una major informació que percebrà l'aficionat respecte als temes que es discuteixin en l'òrgan d'administració. No obstant, si aquesta designació d'almenys un membre del Consell, que estableix la Llei 39/2022, no ve acompanyada d'un poder de veto de certes decisions transcendents per l'equip, o de l'obligatorietat de convocar una votació vinculant entre aficionats per tal d'aprovar-les, el poder

⁴⁶ CANAL, X-A., "Situación y perspectivas de las sociedades anónimas Deportivas", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 421-426.

⁴⁷ MILLÁN, A., "La dimensión no económica del deporte profesional: sociedad anónima y afición", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 451-460.

de decisió dels socis i aficionats no sembla que hagi de veure's augmentat. Hi ha el risc que el Conseller designat per vetllar pels interessos de l'aficionat quedi sempre en minoria en totes les votacions del Consell i es converteixi en un mer informador de tals decisions als aficionats. La seva figura pot quedar limitada a exercir una mena de *lobby* dels interessos de l'afició davant del Consell. Per tant, podríem concloure que el nou mecanisme previst per la llei, si no es reforça amb altres eines més poderoses, pot esdevenir pràcticament insignificant, en contra de la voluntat manifestada pel legislador en el Preàmbul.

3. ESSÈNCIA D'UN EQUIP DE FUTBOL

3.1. Introducció

Un cop exposada la problemàtica respecte al model de propietat dels equips de futbol al nostre país, en aquest apartat s'analitza, en abstracte, si la vestimenta jurídica més adient per organitzar-los i gestionar-los és la societària, o si, per contra, és l'associativa. Tal com s'ha explicat⁴⁸, els primers clubs varen sorgir a Anglaterra i, ràpidament es va popularitzar l'esport entre els aficionats, generant un sentiment d'arrelament, fins i tot de pertinença, als equips de les ciutats on vivien. Sembla que, originàriament, van fer-se'n socis/membres a causa de la necessitat dels clubs humils del nord d'Anglaterra de finançar els seus desplaçaments a Londres per jugar els partits de la fase final de la FA Cup⁴⁹ a l'estadi "The Oval". En un principi, la quota que pagaven servia per finançar els viatges de l'equip, i més endavant, es van començar a utilitzar aquests recursos per pagar els salaris dels jugadors. A canvi, els membres esdevenien "socis" del club, amb veu i vot en les decisions que s'hi prenen⁵⁰. Tanmateix, aquesta forma d'organitzar els equips de futbol a Anglaterra va resultar relativament efímera, ja que en pocs anys, la majoria d'ells es van privatitzar (*incorporation*), transformant-se així en societats de capital. És important destacar que, moltes vegues, defensores del model de privatització a Espanya emmirallant-se en l'experiència britànica, obvien la raó principal per la qual els clubs es van privatitzar allà. El motiu va ser que els "clubs" a Anglaterra no tenen personalitat jurídica i, en conseqüència, eren els seus dirigents els que, per força, havien de ser titulars dels béns i signar contractes en nom propi, però en benefici dels clubs⁵¹. Es tracta d'una relació de fidúcia, particular dels sistemes anglosaxons, on els dirigents són els fiduciaris i els clubs els

⁴⁸ Vid. Apartat 1 del Treball.

⁴⁹GIBBONS, P., *Association Football in Victorian England – A History of the Game from 1863 to 1900*, ed. Upfront Publishing, (2001) p. 35–36.

⁵⁰ SMITH, R., "The English Game", Netflix Documentary, (2020).

⁵¹ THE FOOTBALL ASSOCIATION. "Club Structures: A Guide to Club Structures for National League System and Other Football Clubs", (2015)

beneficiaris. Evidentment, a mesura que els equips de futbol creixien i començaven a tenir propietats significatives i a entrar en contractes de certa magnitud, aquesta forma jurídica va esdevenir totalment obsoleta.

A Espanya, en canvi, les associacions sí que tenen personalitat jurídica⁵², i, en conseqüència, assumeixen la responsabilitat civil dels contractes subscrits en el seu nom, així com la titularitat dels béns afectes a la seva activitat. Per tant, la forma jurídica adequada per gestionar un club de futbol a Espanya s'haurà de basar en altres aspectes, que s'analitzen a continuació.

3.2. Ànim de lucre:

Un primer aspecte diferencial entre les SAD i els clubs és l'absència d'ànim de lucre dels segons. Sense anar més lluny, als Estatuts socials del F.C. Barcelona⁵³ i als del Reial Madrid C.F.⁵⁴ es confirma aquesta absència. Sembla que per alguns equips històrics, la pèrdua d'aquest tret característic suposaria – i de fet ja ha suposat, pels que s'han transformat en SAD – una desnaturalització de la seva essència. En aquest apartat, es centra l'atenció sobre la discussió respecte de si l'ànim de lucre ha de ser necessàriament un element essencial en la SAD.

Per una banda, la concepció tradicional, defensada per VICENT CHULIÀ⁵⁵, que troba suport en la literalitat dels articles 1665 del Codi Civil⁵⁶ (“CC”), i 116.I del Codi de Comerç⁵⁷ (“CCom”), entén la societat en un sentit estricte, de manera que considera l'ànim de lucre com un element essencial de les societats mercantils, del qual no es pot prescindir. L'autor defensa que no es tracta d'un mer dogma que pugui ser superat per la doctrina, sinó d'un concepte tècnic, fonamental per comprendre el règim jurídic de la societat i els seus conflictes d'interessos específics, que no es presenten amb les mateixes característiques en altres entitats com ara les associacions – és a dir, els clubs. D'acord amb la STS 8639/2008, *“no n'hi ha prou amb que es pretengui la maximització dels resultats o l'obtenció d'un increment patrimonial, sinó que només serà una societat si el benefici social està destinat a ser repartit entre els seus socis”*⁵⁸. En sentències més recents, com ara la STS 307/2019⁵⁹, el Tribunal Suprem ha resolt que *“la finalitat lucrativa és la causa del contracte de la societat a tenor dels articles 1665 CC y 116 CCom”*. Segons l'autor, la postura tradicional és l'única possible, ja que en cas contrari

⁵² En virtut de l'article 5 de la Ley Orgánica 1/2002, de 22 de marzo, reguladora del Derecho de Asociación.

⁵³ Article 1 dels Estatuts Socials de F.C. Barcelona, modificats per últim cop el 23 d'octubre de 2021.

⁵⁴ Article 7 dels Estatuts Socials del Reial Madrid C.F, modificats per últim cop el 2 d'octubre de 2022.

⁵⁵ VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil (24ª Edición)*, ed. Tirant Lo Blanch, (2022), p. 754-777.

⁵⁶ Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil.

⁵⁷ Real Decreto de 22 de agosto de 1885 por el que se publica el Código de Comercio.

⁵⁸ STS, Sala Primera, de 19 de diciembre de 2007, (ECLI: ES:TS:2007:8639). En el mateix sentit: STS, Sala Primera, de 10 de noviembre de 1986, R. 6247, Extreta de VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil*, ob. cit. p. 754-777.

⁵⁹ STS, Sala Primera, de 3 de junio de 2019, (ECLI: ES:TS:2019:1727)

s'abandonaria el model dual d'associació⁶⁰ i societat⁶¹, previst en la Constitució Espanyola (“CE”)⁶². Per tant, advoca per una clara separació entre les agrupacions voluntàries d'interès públic i patrimoni no repartible, que prenen la forma jurídica associativa; i les agrupacions voluntàries que persegueixen un interès particular, tenen un patrimoni repartible i ànim de lucre, que prenen la forma societària.

Per altra banda, en contraposició a la postura tradicional, la concepció doctrinal, defensada en un primer moment per PAZ-ARES⁶³ – i que ha anat sumant adeptes amb el pas del temps, com ara BROSETA i MARTÍNEZ SANZ⁶⁴ – entén la societat en un sentit ampli, en el qual l'important és la persecució d'una finalitat comuna, sense que aquesta impliqui necessàriament un ànim de lucre dels seus membres. PAZ-ARES, per analitzar si els fenòmens associatius tenen cabuda dins del dret de societats, parteix del nucli més essencial de les societats. L'autor identifica tres elements que formen el concepte nuclear de societat. El primer és l'origen negocial, és a dir, que es tracti d'una associació voluntària. La STS de 8 de febrer de 1960⁶⁵ estableix que *“una agrupació d'empresaris, imposada per l'Estat, no és una societat perquè cap agrupació forçosa pot catalogar-se com a societat”*. A més a més, la societat ha de sorgir d'un negoci privat. El segon element és que els seus membres han de perseguir una finalitat comuna, que constituirà el “nervi causal” de la societat. Tal finalitat ha de tenir una entitat suficient, capaç de produir un vincle jurídic entre les parts i, ha d'establir-se en interès de tots els socis, de manera que no es permetran les societats “lleonines”⁶⁶. En base a l'anterior, l'autor argumenta que l'ànim de lucre és la finalitat comuna usual en les societats, i així ho recullen el CC i el CCCom. Tanmateix, no considera que sigui la finalitat essencial del contracte de societat. Segons PAZ-ARES, en un moment històric, l'exigència de l'ànim de lucre va tenir sentit per delimitar les societats de les fundacions i associacions – que generaven aversió a l'Estat liberal. No obstant, des de l'aprovació de la Constitució, que reconeix la llibertat d'associació⁶⁷, l'autor considera que la concepció tradicional ha de canviar perquè no es pot limitar aquest dret constitucional en base a la necessitat essencial de l'ànim de lucre. Així doncs, la tesi presentada té dues implicacions. Per una banda, considera que les associacions (els clubs) són societats en sentit ampli i poden dur a terme activitats d'explotació mercantil, sempre que

⁶⁰ Article 22 Constitució Espanyola de 1978.

⁶¹ Article 38 Constitució Espanyola de 1978.

⁶² Constitució Espanyola de 1978.

⁶³ PAZ-ARES, C., “La Sociedad en general: caracterización del contrato de Sociedad”, en AA.VV. *Curso de Derecho Mercantil (2ª Edición)*, ed. Thomson Civitas, (2006), p. 469-501.

⁶⁴ BROSETA, M., MARTÍNEZ SANZ, F., *Manual de Derecho Mercantil (9ª Edición)*, ed. Tecnos, (2022), p. 369-378.

⁶⁵ Extret de: PAZ-ARES, C., “La Sociedad en general: caracterización del contrato de Sociedad”, ob.cit. p. 469-501.

⁶⁶ Article 1691 del Código Civil de 1889.

⁶⁷ Article 22 de la Constitució Espanyola de 1978.

els beneficis que se'n derivin quedin afectes en exclusiva a la finalitat associativa. I, per altra banda, entén que les societats (SADs) poden prendre la forma jurídica societària sense necessitat de perseguir un ànim de lucre.

El tercer element identificat per l'autor, és que l'aportació dels socis ha de ser idònia per assolir la finalitat comuna de la societat. En aquest punt, és discutible si les quotes que paguen els socis als seus respectius clubs (associacions) s'han de considerar aportacions, o bé pagaments a canvi d'adquirir una sèrie de serveis. Hem de tenir en compte que, actualment són unes aportacions a fons perdut, que no els donen absolutament cap dret a recuperar-les en cas de dissolució, ni a generar cap mena de rendiment. Per tant, es podria argumentar que els clubs de futbol no entren ni tan sols en el concepte ampli de societat. No obstant això, no sembla que hi hagi cap impediment en el dret societari perquè els pagaments de les quotes es constitueixin com a aportacions als fons propis de l'entitat, i d'aquesta manera poder encabir els clubs en el concepte ampli de societat definit per PAZ-ARES.

És rellevant portar a col·lació la recent Resolució de la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública de 17 de desembre de 2020⁶⁸ – que assumeix la postura de PAZ-ARES – en la que es decideix inscriure com a Societat Limitada un Centre Especial de Treball per a persones discapacitades. La resolució reconeix un **ànim de lucre objectiu** en aquesta societat, que consisteix en obtenir beneficis per reinvertir-los en la seva finalitat comuna i; el diferencia de **l'ànim de lucre subjectiu**, que consistiria en el dret dels socis de participar en els beneficis i a la quota de liquidació en cas de dissolució, que no existia en la societat en qüestió, a l'haver estat fixat així en els seus Estatuts. En la mateixa línia que aquesta resolució, sembla que el legislador ha volgut posar punt final a la discussió respecte a l'essencialitat de l'ànim de lucre amb l'aprovació de la Llei 18/2022. En les Disposicions Addicionals⁶⁹, es preveu la creació de Societats de Benefici i d'Interès Comú (basades en les *community of interest company* britàniques⁷⁰), que tinguin com a objecte la generació d'impacte positiu a nivell social i que prenguin en consideració els grups d'interès rellevants en les seves decisions. La llei, que està pendent de desenvolupament reglamentari per fixar els criteris i la metodologia de valoració d'aquesta nova forma social, acaba adoptant la posició defensada per PAZ-ARES, segons la qual l'ànim de lucre no és un element essencial de la forma jurídica societària.

⁶⁸ Boletín Oficial del Estado núm. 8, de 9 de enero de 2021, páginas 2251 a 2259.

⁶⁹ Disposición Adicional 10ª de la Ley 18/2022, de 28 de septiembre, de creación y crecimiento de empresas.

⁷⁰ Companies (Audit, Investigations and Community Enterprise) Act 2004.

De l'anàlisi es pot extraure que, si seguim la concepció tradicional de societat en sentit estricte, defensada per VICENT CHULIÀ, els equips de futbol arrelats a la seva ciutat i territori, amb un gran impacte social, podrien veure la seva naturalesa desvirtuada en cas de ser transformats en SADs, ja que no els seria possible seguir actuant sense ànim de lucre sota la forma societària. Tanmateix, l'impacte de fer el canvi de club a SAD no seria tan traumàtic si seguim la concepció doctrinal de societat, en sentit ampli, defensada per PAZ-ARES, car permetria als equips de futbol continuar actuant sense un ànim de lucre, tot i haver abandonat la forma associativa.

3.3. Tipus d'activitat econòmica

Un segon aspecte a analitzar seria si la naturalesa de l'activitat econòmica duta a terme pels equips de futbol avui en dia és més susceptible de ser realitzada sota la forma jurídica societària o l'associativa. CAZORLA, catedràtic de Dret Mercantil, ha dedicat diversos treballs a tractar l'aplicació del dret mercantil en l'esport professional i, parteix de la base que el futbol és un "esport-espectacle", que actualment es considera una de les principals indústries d'oci del país⁷¹ al moure milions d'euros anualment⁷². En conseqüència, defensa que, tractant-se d'una activitat professional, seria més adequat regular-la pel dret mercantil que pel dret associatiu. No obstant, reconeix l'especificitat de l'esport, també cristal·litzada en l'àmbit comunitari en el Llibre Blanc sobre l'Esport⁷³. Segons l'autor, a causa de la mercantilització del futbol, sembla lògic que aquest sector hagi d'estar lligat a una estructura i formes empresarials així com a les normes jurídiques de qualsevol activitat mercantil, sense deixar de banda per complet la seva especialitat, reconeguda pel Parlament Europeu. Defensa que el futbol té una sèrie de característiques – enumerades a continuació – que, en essència, l'aproximen a activitats dutes a terme per qualsevol altra societat mercantil⁷⁴.

En primer lloc, es tracta d'un espectacle esportiu, que no és més que un producte ofert al mercat com a entreteniment. De fet, la competició està expressament dissenyada per a l'explotació econòmica d'aquest producte. L'autor defensa que l'activitat esportiva en sí, "*tan sols és un element més del complex entramat que permet presentar un producte final al consumidor*". En contraposició, VICENT CHULIÀ⁷⁵ ha argumentat que la Ley del Deporte 10/1990 no ha aconseguit fer una conversió completa dels equips de futbol en espectacles esportius, amb

⁷¹ CAZORLA, L., "Derecho Mercantil y fútbol profesional: ¿hacia un nuevo derecho mercantil del deporte?", en AA.VV. *Derecho del fútbol: Presente y Futuro*, ed. Reus, (2016), p. 45-60.

⁷² BRIDGE, T., HAMMOND, T., TANTAM, L., Informe "Deloitte Football Money League 2023", (2023).

⁷³ Llibre Blanc Sobre l'Esport. Comissió Europea. COM(2007) 391 final de 11 de juliol de 2007.

⁷⁴ CAZORLA, L., "Derecho Mercantil y fútbol profesional", ob.cit. p. 45-60.

⁷⁵ VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil*, ob. cit. p. 1892-1901.

finalitat de lucre unit a l'èxit competitiu a causa de la seva estreta i excessiva vinculació amb la societat i amb els poders públics. En segon lloc, hi ha una creixent i, cada cop més sofisticada, gestió, encaminada a l'explotació del negoci del futbol. És patent la progressiva professionalització de les estructures de govern, així com de la gestió de les competicions professionals, de la qual la forma jurídica dels clubs no en pot quedar exclosa. Així mateix, també hi ha hagut una voluntat d'augmentar els ingressos implementant tècniques innovadores de gestió empresarial i uns controls econòmic-financers propis de societats mercantils. En tercer lloc, el mateix mercat s'ha encarregat d'impulsar altres activitats connexes amb l'esport com ara apostes, turisme o oci, fet que n'ha augmentat la mercantilitat. I, en darrer lloc, la gestió de l'activitat futbolística té, cada cop més, com a prioritat el benefici econòmic per sobre de l'interès esportiu. Per exemple, en molts equips de futbol transformats en SAD els èxits esportius tan sols són un element més d'una gestió empresarial molt àmplia, que influeix en l'èxit d'aquesta, però no n'és l'únic element a valorar.

En contraposició amb aquest anàlisi, REAL⁷⁶ sosté que l'indicador d'èxit de les SAD és completament diferent del de les empreses. Mentre que les primeres busquen èxits esportius, les segones busquen beneficis econòmics. La diferència entre ambdues és tan gran que en moltes ocasions, la persecució dels èxits esportius acaba provocant insolvències financeres. És per això que l'autor proposa dividir la gestió d'aquestes entitats en dos òrgans: **un òrgan esportiu** amb afició i minories representades; i **un òrgan econòmic**, altament especialitzat, amb l'objectiu d'assolir estabilitat financera i creixement econòmic del club. Altres, com ara LATORRE⁷⁷, també han defensat que, en essència, l'activitat econòmica duta a terme pels equips de futbol difereix de les societats pel poder que té la massa social, juntament amb els *lobbies* mediàtics, de pressionar a la direcció d'aquestes entitats. Els dirigents prenen decisions incoherents, com ara fitxatges en moments de dificultats financeres, per tal d'aconterar a l'afició i a la premsa. En conseqüència, argumenta que no és possible dur a terme una gestió empresarial de la mateixa manera que en una empresa convencional.

3.4. Paper del soci i aficionat en la presa de decisions

Un altre element que forma part de l'essència d'un equip de futbol, i que el podria diferenciar d'una societat de capital, és el paper que ha de tenir el soci/aficionat en la presa de decisions de l'entitat. La forma jurídica adoptada és clau per definir quin és aquest paper. És evident la

⁷⁶ REAL, G., "Las entidades Deportivas en el deporte profesional: las Sociedades Anónimas Deportivas", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 399-420.

⁷⁷ LATORRE, J., "Las «Anónimas» Sociedades Deportivas: desconcertante presente y futuro incierto", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*. ed. Reus, (2010), p. 427-449.

vinculació que hi ha entre els equips de futbol, els seus aficionats i la societat en general. Existeix un sentiment de pertinença a un col·lectiu i de propietat conjunta d'una història, uns símbols, uns valors i uns trets identitaris que s'encarnen en l'equip de futbol. En conseqüència, sembla poc adequada l'apropiació de tot això per part d'un inversor capitalista, que pot no sentir-s'hi gens identificat. I, encara que això pugui anar en contra de certs interessos, sembla inevitable que l'aficionat continui sentint com a propis tots els símbols i valors de l'equip. Sense anar més lluny, en paraules d'un exvicepresident del València C.F., dirigides a la nova Presidenta de l'equip convertit en SAD, Lay Hoon Chan: *“l'afició és la que posa i treu els propietaris, els jugadors i els entrenadors. Malgrat la majoria accionarial que vostès disposen, el club no és dels accionistes majoritaris, sinó dels aficionats valencianistes”*⁷⁸. Tot i que des del punt de vista legal, aquestes afirmacions no són correctes, fan palesa la dificultat, i potser la inidoneïtat, de gestionar un equip de futbol sota la forma jurídica de SAD per persones completament desvinculades de l'entitat.

D'entrada, l'associació és el model democràtic d'organització per antonomàsia, en què cada associat gaudeix d'un vot i, en algun moment, està destinat a ocupar un càrrec directiu a la Junta. Per contraposició, el model societari és purament capitalista, en el qual els socis merament aporten un capital i esperen obtenir-ne uns rendiments i, on hi ha una clara separació entre gestió i propietat.

No obstant això, tal com recull VICENT CHULIÀ⁷⁹, en les associacions existeix una tensió entre el principi democràtic⁸⁰ i el principi d'autoorganització⁸¹. Segons l'autor, el principi democràtic no hauria de ser un obstacle per l'autoorganització de l'associació, que és necessària per a la seva gestió, malgrat que la STS 135/2006⁸² encara concebi el principi democràtic com una limitació del principi d'organització, en especial pel que fa als drets dels socis. Aquest precedent, però, no ha impedit que, en matèria de clubs de futbol, s'admetés la validesa de la modificació dels Estatuts del Reial Madrid C.F., exigint una antiguitat de 20 anys per ser president i de 10 per ser vocal. La modificació va ser aprovada pel 90% dels vots en Assemblea i es va considerar que entrava dins del dret d'autoorganització de l'associació. En el mateix sentit, la jurisprudència ja reconeixia que les modificacions dels estatuts només podien considerar-se infractores de la legalitat quan privessin injustificadament a la pràctica totalitat

⁷⁸VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil*, ob. cit. p. 1892-1901.

⁷⁹ VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil*, ob. cit. p. 1982-1987.

⁸⁰ Article 2.5 de la Ley Orgánica 1/2002, de 22 de marzo, reguladora del Derecho de Asociación.

⁸¹ Article 22 Constitució Espanyola de 1978.

⁸² STS, Sala Primera, de 16 de febrero de 2006, (ECLI: ES:TS:2006:844).

dels socis; i també la STS 905/2019⁸³, que reconeix l'adequació a la llei d'uns estatuts socials que limitaven la participació en Assemblea general només als socis compromissaris, al tractar-se d'un mer exercici d'autoorganització de l'entitat.

L'altre aspecte rellevant és la consideració que han de tenir els aficionats per part dels equips. La primera corrent, defensada per CAZORLA⁸⁴ i VICENT CHULIÀ⁸⁵, considera que són uns mers espectadors, és a dir, uns clients de l'espectacle esportiu, que tan sols és una part de l'activitat econòmica dels equips de futbol. I en conseqüència, el seu paper es limita a pagar per una entrada o comprar el merchandising de l'equip i gaudir de l'espectacle, sense cap dret a participar en la gestió. S'ha de dir que aquesta posició ha quedat lleugerament matisada després de l'aprovació del Llibre Blanc de l'Esport. Ara, els que la defensaven, proposarien un model societari, amb una participació limitada de l'aficionat en la presa de decisions, com ja ha fet CAZORLA.

La segona corrent, defensada per LATORRE⁸⁶ i MILLÁN⁸⁷, considera que la massa social, tot i no ser la propietària legal de l'equip, és a qui pertanyen els valors i la història del club, així com a qui li pertoca assegurar-ne la transmissió a les següents generacions. Opinen que la proximitat que havia existit sempre entre clubs, dirigents, socis i aficionats ha quedat diluïda a causa del model de SAD, en què les decisions es prenen en un Consell d'Administració, els membres del qual solen ser desconeguts per molts aficionats. A més, en la gran majoria dels casos, els administradors no ostenten cap arrelament amb el club, ni tan sols amb el futbol. Els dirigents únicament contempen la SAD com un altre dels seus negocis, sense haver de rendir més comptes davant dels aficionats, dels que rendirien davant de qualsevol altre dels seus clients. CAMUÑAS⁸⁸ ha argumentat que la Llei de l'Esport 10/1990 només va servir per sostenir a una legió de nous "dictadors" al poder de clubs, que no estaven vinculats ni a la història ni a la tradició d'aquests i que, a més a més, en termes generals, han dut a terme una gestió econòmica pèssima. Per MILLÁN⁸⁹, hi ha hagut una clara marginació de l'aficionat en les SAD, malgrat que l'afició constitueix l'última – o fins i tot l'única – raó de ser dels equips de futbol. Els antics socis del club, que eren qui elegien als seus directius i aprovaven els comptes anuals, han passat a ser mers abonats, representant simplement una font més

⁸³ STS, Sala Primera, de 21 de marzo de 2019, (ECLI: ES:TS:2019:905)

⁸⁴ CAZORLA, L., "Derecho Mercantil y fútbol profesional", ob.cit. p. 45-60.

⁸⁵ VICENT CHULIÀ, F., *Introducción al Derecho Mercantil*, ob. cit. p. 1892-1901.

⁸⁶ LATORRE, J., "Las «Anónimas» Sociedades Deportivas: desconcertante presente y futuro incierto", ob. cit. p. 427-449.

⁸⁷ MILLÁN, A., "La dimensión no económica del deporte profesional: sociedad anónima y afición", ob. cit. p. 451-460.

⁸⁸ Gabriel Camuñas, "Hacia el fin de las sociedades anónimas", *La vida en rojiblanco*, 3/03/2008; y "Las sociedades anónimas deportivas, un gran fracaso", *La vida en rojiblanco*, 11/11/2008.

⁸⁹ MILLÁN, A., "La dimensión no económica del deporte profesional: sociedad anónima y afición", ob. cit. p. 451-460.

d'ingressos per la societat, que ni tan sols és prioritària i, en conseqüència, els ha privat d'intervenir en la gestió d'aquesta. Segons l'autor, el debilitament del vincle entre equip i afició, que en algunes ocasions ha assolit la ruptura i ha conduït a enfrontaments entre aficionats i accionistes, ha estat un desastre per l'esport i per les aficions.

3.5. Capacitat de finançament i estructura patrimonial

La raó principal que va dur el legislador a imposar l'obligació d'adoptar la forma jurídica de SAD als equips de futbol va ser la millora de la seva capacitat de finançament, de tal manera que poguessin fer front als seus deutes, així com instaurar una gestió professionalitzada que assegurés una situació patrimonial més robusta. L'objectiu era allunyar als equips de futbol de les insolvències. Sembla obvi que, si la prioritat és captar fons i generar un creixement exponencial de l'activitat econòmica del futbol, la forma jurídica més adequada són les societats de capital. En concret, les societats de capital, que separen la gestió del patrimoni, en les quals els socis aporten diners amb la finalitat d'obtenir futurs rendiments. Aquestes són clarament capitalistes, no democràtiques i tenen l'objectiu de maximitzar els beneficis de l'entitat. En un primer moment, el legislador es va fixar en l'èxit de les privatitzacions dels equips anglesos i holandesos i, va voler importar el model aquí. El legislador va pensar que, si els antics socis del club subscrivien les accions dels nous equips convertits en SADs, es podria assolir una solvència financera similar a la d'aquests països, sense haver de vendre els clubs a inversors estrangers. Tanmateix, contràriament al que s'esperava, els aficionats no van respondre a la crida per comprar accions i les transformacions en SAD es van salvar mitjançant aportacions de capital públic⁹⁰ – precisament el que es volia evitar amb la Llei 10/1990 – i; amb l'entrada de personatges aliens als interessos futbolístics que van provocar el debilitament del vincle entre equips de futbol i les seves aficions.

Malgrat que la forma jurídica societària és la més adequada per captar fons, podríem catalogar l'experiència dels equips espanyols com a decebedora. Els més capacitats financerament han continuat sent el F.C. Barcelona i el Reial Madrid F.C., tot i haver mantingut la seva forma jurídica de club. A Espanya, a diferència del Regne Unit, no hi ha hagut una arribada massiva de capital estranger, ni tampoc nacional, que hagi revolucionat el món del futbol, i hagi permès situar equips tradicionalment humils a la cúspide del futbol mundial. Ans al contrari, al nostre país sembla que la transformació forçada a SADs ha causat moltes més decepcions que alegries, després d'haver generat unes falses expectatives inicials. Tot i que no és l'objecte principal

⁹⁰ LATORRE, J., "Las «Anónimas» Sociedades Deportivas: desconcertante presente y futuro incierto", ob. cit. p. 427-449.

d'aquest treball⁹¹, es pot argumentar que la causa principal per la qual el model de SAD no ha aconseguit els resultats del Regne Unit, rau en el dinamisme dels mercats seus financers, que li permeten apropar-se més al model de propietat-franquícia⁹², en què els clubs són comprats per multimilionaris. Si es prenen en consideració els resultats en competicions europees, s'hauria de concloure que els equips espanyols no tenen res a envejar als anglesos. És per això que la raó de l'èxit britànic, respecte a la captació massiva de capitals, es troba en aspectes més econòmics, que no pas esportius.

Un exemple de captació massiva de capitals a nivell europeu ha estat el Paris Saint-Germain, tot i que aquesta operació va tenir més a veure amb els interessos polítics de, l'aleshores President francès, Nicolás Szarkozy i la família reial de Qatar⁹³. Sí que tenen més rellevància jurídica, però, els riscos que han portat aquestes entrades de capital. Els casos més mediàtics han estat els d'Abramóvich (Chelsea), Mansour (Manchester City), Al Khelaifi (PSG) i Yassir Al-Rumayann (Newcastle United Football Club). D'entrada, la fortuna de tots aquests propietaris està excessivament vinculada amb els règims autocràtics dels seus respectius països i, les estretes relacions que mantenen amb els seus mandataris hauria de posar en alerta a les autoritats reguladores de les lligues europees. En el cas de Abramóvich⁹⁴ – que ha estat obligat a vendre el Chelsea a causa de la invasió a Ucraïna i de les seves vinculacions amb Putin – sembla que hi ha elements suficients per demostrar un blanqueig de capitals que s'ha produït de forma ininterrompuda a través del seu equip de futbol⁹⁵. Fraus fiscals a banda, l'entrada d'aquests propietaris ha obligat la UEFA a aprovar unes normes de Fair Play Financer⁹⁶ per tal d'evitar la desnaturalització per complet de la competició, amb fitxatges astronòmics que només es poden permetre gràcies al seu “dopatge financer il·limitat”⁹⁷.

3.6. Responsabilitat dels administradors

Un altre aspecte rellevant a l'hora de fixar la forma jurídica dels equips de futbol és la responsabilitat en què poden incórrer els seus administradors davant de tercers i de la mateixa entitat. CAZORLA⁹⁸ analitza la responsabilitat dels administradors de les SAD, i la compara

⁹¹ Aquest tema requeriria entrar a fer un estudi des d'una vessant més econòmica que legal.

⁹² Molt instaurat a Estats Units i altres països anglosaxons.

⁹³ BENSINGER, K., BROWN, A., “FIFA Uncovered”, Netflix Documentary, (2022).

⁹⁴ Ex-propietari rus del Chelsea F.C., que no havia mostrat especial interès en el futbol abans de comprar-lo.

⁹⁵ Rob Davies and David Conn.. “Offshore cash and huge loans: leak reveals how Roman Abramovich funded Chelsea's success” *The Guardian*, 17/05/2023

⁹⁶ UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations (2012). Aquestes normes s'han anat actualitzant.

⁹⁷ En paraules d'Arsène Wenger, ex-entrenador de l'Arsenal, fent referència als “clubs-estat” amb finançament “il·limitat” a “Wenger at the Crossroads”, *The Guardian*, 23/10/2005

⁹⁸ CAZORLA, L., “A vueltas con el régimen de responsabilidad de los administradores de las Sociedades Anónimas Deportivas”. *Revista Aranzadi de Derecho de Deporte y Entretenimiento*, (40), (2013), p. 59-81.

amb la dels administradors dels equips de futbol que han mantingut la forma jurídica de club. L'autor parteix del fet que les SAD són Societats Anònimes de naturalesa capitalista amb certes particularitats. En conseqüència, als membres del Consell d'Administració, que és l'òrgan de gestió de les societats, els resulta d'aplicació l'estatut jurídic de l'administrador de les societats de capital (arts 212 i següents de la LSC 1/2010), restant, d'aquesta manera, subjectes a les mateixes prohibicions i incompatibilitats pel càrrec d'administrador que les societats de capital, a més de les específiques, recollides per la legislació esportiva⁹⁹. Igualment, els deures dels administradors són els mateixos que en les societats de capital, i se'ls afegeixen les obligacions comptables davant del Consell Superior d'Esports.

Respecte al règim de responsabilitat dels administradors de les SAD, de la mateixa manera que qualsevol altre administrador, aquests poden incórrer en tres tipus de responsabilitat: la civil, l'administrativa i la penal. Aquí ens centrarem en la civil, que podem dividir en dos subtipus, identificats en la STS d'11 de gener de 2013¹⁰⁰.

En primer lloc, poden ser responsables per les actuacions en exercici del seu càrrec (responsabilitat indemnitzadora)¹⁰¹. Hem de partir de la idea bàsica que el patrimoni de la SAD és separat i, en condicions normals, l'administrador no respon pels deutes d'aquesta. La responsabilitat a la qual ens referim aquí està vinculada a la legalitat i correcció de l'exercici del seu càrrec com a administrador. És a dir, una responsabilitat indemnitzadora i culpabilística, regulada per la LSC 1/2010. L'acció podrà ser exercida tant per la SAD (acció social), mitjançant acord de la Junta General, com per un o varis particulars que hagin estat directament perjudicats (acció individual). En cas que s'imputi aquesta responsabilitat, tots els membres de l'òrgan d'administració que haguessin adoptat l'acord o acte lesiu respondran solidàriament, a menys que provin desconeixement per no haver intervingut en la decisió o que, malgrat el coneixement, haguessin fet tot el possible per oposar-s'hi. En conseqüència, veiem que es necessita causalitat i culpabilitat de l'actuació de l'administrador en relació amb el dany directe en el patrimoni del legitimat per exercir l'acció. A més, hi ha certes excuses que permeten evitar aquesta responsabilitat a l'administrador diligent o a "l'involuntàriament ignorant".

En segon lloc, l'administrador pot ser responsable pels deutes socials. En aquest supòsit, estem parlant d'una responsabilitat solidària dels administradors pels deutes de la SAD, que

⁹⁹ *Vid.* Sub-Apartat 2.3 del Treball.

¹⁰⁰ STS, Sala Primera, de 11 de enero de 2013, (ECLI: ES:TS:2013:142)

¹⁰¹ Articles 236 i següents del Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

únicament aplica en cas d'incompliment de deures específics quan concorre causa de dissolució o sol·licitud de concurs. La responsabilitat dels administradors només versarà sobre els deutes i les obligacions posteriors al moment en què es produís la causa legal de dissolució o concurs. Estaríem davant d'una responsabilitat de tots els administradors *ex lege* i objectiva, en què els administradors responen pels deutes i obligacions de l'empresa i no pels danys causats, raó per la qual aplica només en situacions d'anormalitat empresarial, ja que, en cas contrari, es desvirtuaria el principi de personalitat jurídica separada de la societat anònima¹⁰².

Passant a considerar la responsabilitat dels administradors d'entitats sota la forma jurídica associativa, es pot constatar que és diferent. D'entrada, també són responsables pels danys ocasionats en l'exercici de les seves funcions (responsabilitat indemnitzatòria o culposa). No obstant, la gran diferència entre les SAD i els clubs és que els membres de les Juntes directives dels clubs responen mancomunadament dels resultats negatius que es generin en l'associació durant el seu mandat¹⁰³. A més a més, la Llei 10/1990 va imposar una obligació de dipositar un aval bancari del 15% del pressupost de despesa¹⁰⁴. Es tracta, per tant, d'una responsabilitat directa i conjunta dels membres de la Junta pels resultats econòmics negatius del seu mandat. Això implica una responsabilitat objectiva, en la qual no es requereix cap mena de culpabilitat i és molt més severa que la de les SAD. D'acord amb CAZORLA, aquesta major responsabilitat es troba justificada pel fet que els clubs no tenen capital social per respondre de les seves pèrdues. També s'ha argumentat que, si no hi hagués una major responsabilitat, els dirigents del club tindrien pocs incentius per deixar els comptes sanejats al finalitzar els seus mandats. Des d'una altra perspectiva, es pot veure com una manera que va trobar el legislador per fomentar que els clubs es transformessin en SAD mitjançant l'amenaça de responsabilitats no culposes als seus dirigents.

Si valorem els resultats del model espanyol dual, en què conviuen clubs i SAD, podem concloure que, sorprenentment, hi ha hagut pitjor gestió en les SAD que en els clubs a causa de la possibilitat d'evitar les responsabilitats patrimonials mitjançant vendes i ampliacions de capital. Quan es va aprovar la Llei 10/1990, un dels objectius del legislador era que els directius responguessin de les conseqüències de les seves decisions que posessin en perill la viabilitat de les entitats. El model de SAD pretenia instaurar una responsabilitat dels administradors que operés com en qualsevol altra societat mercantil.

¹⁰² Article 115 del Real Decreto de 22 de agosto de 1885 por el que se publica el Código de Comercio.; Articles 33 i ss del Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

¹⁰³ Disposició Adicional 7ª de la Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

¹⁰⁴ Actualment ja s'ha derogat l'obligació, però encara aplica per alguns clubs en virtut dels seus propis Estatuts.

No obstant, segons REAL¹⁰⁵, això no va passar. En els primers anys de la reforma, el deute dels equips de futbol es va continuar disparant, les aportacions de capital es van esfumar ràpidament i La Liga no disposava dels mecanismes efectius per controlar els comptes dels equips. Tot i que posteriorment la llei es va reformar per tal de donar els elements suficients per instaurar un model de responsabilitat estricta, no es va acabar aplicant. Sense anar més lluny, l'únic que s'havia de fer, segons aquest autor, era que quan un equip incomplís de forma greu els requisits econòmics, se li negués l'accés a la competició professional (descens a Segona Divisió B) i es resistís a l'embat polític, social i mediàtic. No es va fer així. Per exemple, quan el Sevilla F.C. i el Celta de Vigo van incomplir alguns requisits econòmics, tot i haver-los descendit de divisió¹⁰⁶ inicialment, després es va retrocedir a causa de les protestes als carrers i la pressió política i, se'ls va permetre seguir jugant la competició¹⁰⁷, ampliant el nombre d'equips participants. Posteriorment, el poder polític va suavitzar els requisits econòmics que havien de satisfer els equips, sota la justificació que les conseqüències requeien sobre els aficionats, desvirtuant per complet el necessari control financer dels equips de futbol. Tot això va impossibilitar l'aplicació d'unes normes financeres estrictes i va dur la mala gestió econòmica a varis equips. Altrament, és important destacar que, segons CAZORLA, el problema no es deu a la forma jurídica adoptada i als incentius creats per una major responsabilitat dels administradors, sinó a l'absència, durant molts anys, de normes eficaces de control econòmic-financeres i la connivència de l'Administració Pública amb l'esport professional. Sembla que aquest problema s'ha solucionat amb l'aprovació de les normes de Fair Play Financer, que s'apliquen a tots els equips europeus amb independència de la seva forma jurídica.

3.7. Valoracions de l'essència d'un equip de futbol

Recapitulant, i sempre partint de la premissa de llibertat d'elecció de forma jurídica, hem pogut constatar que hi ha certs elements que apropen més l'activitat econòmica del futbol a l'essència d'una societat mercantil. Entre ells, es pot remarcar la mercantilització de l'activitat en sí, així com la capacitat d'atraure finançament via fons propis i, d'alguna manera, la menor severitat de la responsabilitat dels administradors, que pot arribar a ser una xacra important per a clubs amb pressupostos de centenars o milers de milions d'euros. Dit això, sembla que la importància i la vinculació que pot tenir l'afició, la societat— i en alguns casos fins i tot l'Administració Pública — amb els seus equips de futbol respectius, fan que, en essència, certs equips amb una

¹⁰⁵ REAL, G., "Las entidades Deportivas en el deporte profesional: Sociedades Anónimas Deportivas", ob. cit. p. 399-420.

¹⁰⁶ Carlos Arribas, "Sevilla y Celta bajan a Segunda B", *El País* 1/08/1995.

¹⁰⁷ Carlos Arribas, "El Sevilla y el Celta 'regresan' a Primera", *El País* 17/08/1995.

llarga tradició i història, s'aproximin més al model associatiu. Aquest fet es deu a la rellevància dels socis en la gestió d'aquestes organitzacions i a la vinculació de l'entitat amb el territori que representa, que no existeix en cap altre sector. A més, es pot argumentar que aspectes com ara la mercantilització de l'esport o la capacitat de finançament poden dur-se a terme també sota la forma jurídica de club, tot i que potser no sigui la més idònia. En canvi, la vinculació del club amb la seva afició, ciutat i territori és pràcticament impossible de preservar, de manera indefinida, sota la forma jurídica de societat de capital, ni tan sols prenent la definició àmplia de societat de PAZ-ARES¹⁰⁸.

4. FORMES JURÍDIQUES QUE POT ADOPTAR UN EQUIP DE FUTBOL

4.1. Presentació

Amb l'entrada en vigor de la Ley del Deporte 39/2022, es reconeix la llibertat d'elecció de forma jurídica als equips de futbol. A continuació, es presenten algunes de les formes jurídiques que aquests tenen a la seva disposició, així com la seva adequació, acudint a casos reals i relacionant-ho amb l'apartat anterior¹⁰⁹.

4.2. Club (Associació)

Es pot afirmar que el "club" és un model que ha donat uns resultats satisfactoris als equips que van poder optar per continuar mantenint-lo¹¹⁰. En un primer moment, el legislador – i part de la doctrina – van pensar que aquesta forma jurídica era una relíquia del passat i, que amb el pas del temps, tots s'acabarien convertint en SAD¹¹¹. No obstant això, cap dels quatre equips que varen tenir la possibilitat de seguir sent clubs amb l'entrada en vigor de la Ley del Deporte 10/1990, ha decidit fer el canvi. Les següents línies se centraran en l'experiència del F.C. Barcelona i del Reial Madrid C.F. sota aquesta forma jurídica, ja que són els dos equips més importants del país. Tot i tenir majors pressupostos i facturació, seria erroni atribuir-ho a la seva forma jurídica perquè, abans de l'entrada en vigor de la Ley 10/1990, que va crear la dualitat de models de propietat, ja eren els que gaudien d'una millor situació financera.

Pel que fa a la **mercantilització del futbol**, és fàcil veure que als clubs no els ha suposat massa inconvenient la seva forma jurídica, que a priori seria menys adequada per l'explotació d'una activitat econòmica. Sense anar més lluny, la forma jurídica del Reial Madrid C.F. i del F.C.

¹⁰⁸ Vid. Sub-Apartat 3.2 del Treball.

¹⁰⁹ Vid. Apartat 3 del Treball.

¹¹⁰ Vid. Apartat 2 del Treball.

¹¹¹ "El CSD considera que el Madrid y el Barcelona se convertirán en S.A. en pocos años", *El País* 28/09/1991.

Barcelona no els ha impedit liderar la llista d'equips de futbol més valuosos del món¹¹². Malgrat haver seguit sota la forma jurídica associativa, estan a l'avantguarda europea pel que fa a la comercialització de merchandising, taquillaatge i drets televisius, entre d'altres. Respecte a l'explotació del negoci, actuen en el mercat de tal manera que el consumidor mitjà no és capaç de distingir-los de les SAD, amb l'única particularitat que els clubs han de reinvertir tots els seus beneficis en activitats vinculades a les finalitats de l'associació¹¹³. A més, ja han demostrat que no els tremola el pols a l'hora de modificar els seus estatuts per tal d'incrementar la sofisticació de l'entitat, adaptar-se a les demandes actuals i competir amb les SADs.

El model de club és el que assegura la **participació de l'aficionat** d'una manera més efectiva i democràtica, on cada soci disposa d'un vot¹¹⁴. Aquesta cobra especial rellevància en l'aprovació dels pressupostos anuals per la Junta i en les eleccions a la presidència de l'entitat. També adquireix importància pel que fa a la destitució dels gerents del club, a través de la moció de censura que poden presentar els socis amb la recollida de firmes entre els associats. Recentment, se n'ha pogut veure un exemple amb la presentada pels membres del F.C. Barcelona en contra del president Bartomeu¹¹⁵, o també un altre, l'any 2008, quan es va intentar, sense èxit, contra el president Laporta¹¹⁶. Així mateix, la intervenció dels socis és crucial per l'aprovació d'operacions d'una certa magnitud, com la construcció d'un nou estadi¹¹⁷ o l'obtenció de préstecs milionaris¹¹⁸. El club és el model més adequat per implementar els objectius de caràcter social, com ara la promoció i defensa d'uns valors lligats a l'esport i al territori. El F.C. Barcelona, en els seus estatuts, reconeix la representativitat i projecció pública de l'equip. A més, es fixa com a objectiu la promoció i participació en activitats amb dimensió cívica-solidària vinculades amb la societat i amb el territori que representa¹¹⁹. Altrament, té com a objectiu promoure la catalanitat i vetllar per la promoció i pel respecte a la Carta Fonamental dels Drets Humans de l'ONU¹²⁰. Respecte al Reial Madrid C.F., tot i que amb un caràcter molt més apolític, també reconeix en els seus estatuts la finalitat de fomentar l'esport en la societat¹²¹. I aprova, fora dels estatuts, uns valors que representen l'entitat, on també es mostra el seu compromís amb la societat i amb l'esport¹²². Sota una forma jurídica diferent de

¹¹² Ozanian and Teitelbaum, "The World's 50 Most Valuable Sports Teams", *Forbes*, 8/10/2022.

¹¹³ Majoritàriament lligades a èxits esportius.

¹¹⁴ *Vid.* Sub-Apartat 3.4 del Treball.

¹¹⁵ Juan Bautista, "La moción de censura entrega 20.687 firmas y presiona a Bartomeu", *La Vanguardia* 17/09/2020.

¹¹⁶ "Fracasa la moción de censura contra Laporta", *El País*, 06/07/2008.

¹¹⁷ Albert Ferrer, "Los socios aprueban la financiación del Espai y la venta del 49% de Barça Studios", *El Palco*, 23/10/2021.

¹¹⁸ Anaïs Martí, "Los socios del Barça aprueban pedir un crédito de 525M a Goldman Sachs", *La Vanguardia*, 20/06/2021.

¹¹⁹ Article 2 dels Estatuts del Futbol Club Barcelona modificats per últim cop el 23 d'octubre de 2021.

¹²⁰ Article 3 dels Estatuts del Futbol Club Barcelona modificats per últim cop el 23 d'octubre de 2021.

¹²¹ Article 2 dels Estatuts del Reial Madrid C.F. modificats per últim cop el 2 d'octubre de 2022.

¹²² Document complementari als Estatuts: "Valores del Real Madrid".

la de club, sembla molt difícil assegurar el manteniment de manera eficaç i perdurable en el temps dels objectius mencionats.

Fent referència al **finançament**, ha estat el principal cavall de batalla en els moments més complicats dels clubs. Malgrat que, com s'ha dit, els equips sota la forma jurídica associativa són capaços de generar ingressos al mateix ritme que les SADs en condicions normals, també és important destacar que en situacions de dificultats financeres, causades per shocks externs i en èpoques de mals resultats esportius, els clubs esdevenen més vulnerables. A això s'hi ha d'afegir que, actualment, hi ha més reticència a proporcionar favors i ajudes públiques als equips de futbol, a causa de la major regulació econòmic-financera de les lligues i al control de la Unió Europea. En una situació com la descrita, les SAD, a diferència dels clubs, sempre poden recórrer a una ampliació de capital, o en tot cas, a una venda de l'equip a algun inversor amb capacitat suficient per fer front a les contingències financeres.

En els últims anys, el F.C. Barcelona s'ha trobat en una situació financera compromesa, causada per la crisi de la Covid, que ha vingut acompanyada de mals resultats esportius, portant a la marxa del millor jugador de la història del club, Leo Messi, per la denegació de la inscripció del seu contracte de renovació, per motius econòmics¹²³. Tot això ha dut l'entitat a haver de buscar fonts de finançament externes per la impossibilitat d'augmentar capital. Entre d'altres, s'ha acudit a un préstec de Goldman Sachs valorat en 500 milions d'euros – part del qual servirà per finançar el nou estadi – i a activar les anomenades “palanques financeres”, entre les quals s'hi inclouen la venda dels drets televisius de l'equip per les pròximes dècades, així com l'explotació de la imatge de l'equip al “*metavers*”, per varis centenars de milions d'euros¹²⁴.

Altrament, com a font de finançament alternativa, és rellevant mencionar el projecte de la Superliga¹²⁵, ideat pel president del Reial Madrid C.F., Florentino Pérez, al qual s'hi van adherir varis equips en un primer moment, que ara ja han abandonat¹²⁶. L'objectiu d'aquest projecte era crear una lliga europea, al marge de la UEFA i les lligues nacionals, on els millors equips juguessin entre ells cada setmana i en el qual es repartissin un percentatge dels drets televisius major a l'actual. Sembla que els equips més interessats en aquest format eren el Reial Madrid C.F. i el F.C. Barcelona atès que hauria suposat una font d'ingressos addicional, molt necessària per mantenir la competitivitat amb els equips europeus propietat de magnats.

¹²³ Javier García, “Messi abandona el FC Barcelona por obstáculos económicos y estructurales”, *Cinco Días*, 05/08/2021.

¹²⁴ Jordi Delgado, “Las cinco palancas del Barça”, *Diari Sport*, 30/06/2022.

¹²⁵ Panja, Tariq, “Top European Soccer Teams Agree to Join Breakaway League”, *The New York Times*, 18/04/2021.

¹²⁶ David Sanchez, “La Superliga fracasa: Real Madrid y Barça se quedan solos tras la huida de los demás equipos del proyecto”, *20 Minutos*, 21/04/2021.

Un altre intent fallit d'obtenir més diners han estat els Third Party Ownership (“**TPO**”) de jugadors, que van ser prohibits per la FIFA l'abril del 2015¹²⁷. Malgrat això, els TPO mereixen ser analitzats perquè serveixen com a exemple de la capacitat de generar noves fonts de finançament en aquest sector. Els TPO parteixen de la diferenciació entre els drets federatius i els drets econòmics sobre els jugadors. Per una banda, els **drets federatius** corresponen a la titularitat registral que té un equip sobre un futbolista, que permet incloure'l com a membre representant de l'equip en les competicions en què participa. Òbviament, els drets federatius d'un jugador només poden pertànyer a un equip de futbol en exclusiva, atès que són l'element essencial perquè pugui disputar les competicions amb la samarreta d'aquell equip concret. Per altra banda, els **drets econòmics** es refereixen a la vessant patrimonial dels drets federatius i requereixen un contracte laboral entre l'equip i el jugador. Els drets econòmics dels jugadors sí que poden pertànyer a varis inversors, fins i tot a persones jurídiques diferents dels equips de futbol, fet que en un primer moment va donar entrada als fons d'inversió en aquest mercat. Els drets econòmics es materialitzen amb el traspàs del jugador a un altre equip, moment en el qual, cada inversor percep el percentatge del traspàs corresponent a la seva participació.

DE MARCO¹²⁸ ha identificat tres tipus de TPO en el futbol. El primer, seria un “TPO d'inversió”, en el qual un fons finança, a l'equip adquirent, part de l'operació de compra d'un jugador a canvi d'un percentatge dels seus drets econòmics. El segon tipus, és un “TPO de finançament”, en què el fons d'inversió concedeix un crèdit a l'equip de futbol a canvi d'un percentatge dels drets econòmics d'un jugador que tingui en plantilla, de manera que l'operació en realitat es pot dissenyar, o bé com l'adquisició d'un dret de crèdit per part del fons; o bé com la constitució d'un dret de garantia. El tercer tipus, i el més controvertit per raons ètiques, és el “TPO de formació”, en el qual el fons d'inversió abona una quantitat de diners a la família d'un jugador en edat formativa, a canvi d'un percentatge dels seus drets econòmics en els propers anys. Els riscos dels TPOs i la seva vinculació a “l'esclavisme modern”¹²⁹, van acabar duent la FIFA a prohibir-los, malgrat els beneficis, en termes de finançament en moments complicats, que podria haver generat als equips de futbol sota la forma jurídica associativa.

És també fonamental dirigir l'atenció cap a la **responsabilitat dels administradors** dels clubs. El cas més sonat d'exigència de responsabilitat *ex-lege* és l'acció que va exercir la Junta de

¹²⁷ Article 18.bis de Regulations on the Status and Transfer of Players (2015), modificat per darrer cop al març de 2022.

¹²⁸ DE MARCO, N., “TPO in Football: What it is, how it is developing, and what it should be”, *Football Legal Journal*, (2019), p. 19-25.

¹²⁹ En paraules de Gordon Taylor, cap executiu de la Professional Footballers' Association anglesa.

Sandro Rosell (del F.C. Barcelona) contra l'anterior de Joan Laporta, per les pèrdues ocasionades durant el mandat del 2003 al 2010. En la demanda, la nova Junta va reformular els comptes presentats per l'anterior i va establir unes pèrdues de 47.63 milions d'euros, que va exigir a l'antiga Junta. S'ha de recordar que, com s'ha explicat¹³⁰, es tracta d'una responsabilitat objectiva (sense necessitat de culpa) per les pèrdues durant el seu mandat i, mancomunada entre tots els membres de la Junta. Després d'anys de litigis, l'Audiència Provincial de Barcelona, en Sentència de 25 de maig de 2017¹³¹, va absoldre de qualsevol responsabilitat als demandats, al quedar fixat el resultat del mandat en 4 milions positius i, en conseqüència, cap dels membres de la Junta va haver de respondre¹³². No obstant, aquesta sentència posa de manifest el perill que té ser membre de Junta d'un equip de futbol en forma de club, així com la dificultat de gestionar entitats que disposen de pressupostos superiors als mil milions d'euros sota aquest tipus de responsabilitats. Seguint a J.L. Vilaseca, *“si Nike, Mediapro, o un altre patrocinador fessin fallida i el F.C. Barcelona es quedés sense ingressar la quantitat de milions que li proporcionen en concepte de patrocinis i drets televisius, els membres de la Junta Directiva haurien de respondre personal i mancomunadament davant de tercers, tot i haver fet una gestió diligent i no haver incorregut en cap tipus de culpa”*. A més, per assegurar aquest pagament, tot i que en la nova llei ja no s'exigeix l'aval del 15% del pressupost de despesa, els estatus d'alguns clubs fixen un percentatge que s'ha d'avaluar¹³³.

Un altre litigi molt sonat va ser el Cas Neymar, en què el fons d'inversió DIS, que posseïa el 40% dels drets del jugador, acusava penalment al F.C. Barcelona, a Sandro Rosell i Josep Maria Bartomeu, d'apropiació indeguda, corrupció entre particulars i estafa. També s'acusava d'haver fet pagaments encoberts per altres partides al jugador i al seu equip (Santos F.C.), amb la finalitat de reduir la quantitat pagada en concepte de traspàs. L'Audiència Provincial de Barcelona¹³⁴ va absoldre als acusats, però va obrir la via de reclamació civil. Si s'hagués seguit aquest camí, estaríem davant d'una responsabilitat indemnitzatòria, en la qual s'exigiria culpa o negligència dels administradors, fet que era complicat de provar en el cas.

Finalment, en els últims mesos, ha sortit el Cas Negreira¹³⁵, en què s'acusa al F.C. Barcelona i als membres de les respectives Juntes, d'haver fet pagaments al fill del vicepresident del Comitè

¹³⁰ Vid. Sub-Apartat 3.6 del Treball.

¹³¹ SAP, Secció 19ª, de 25 de maig de 2017, (ECLI: APB:2017:2878).

¹³² El Periódico. “Laporta gana la acción de responsabilidad”. 26/05/2017.

¹³³ Article 40.C. dels Estatuts del Reial Madrid C.F. No així pel F.C. Barcelona, article 38 dels Estatuts F.C.Barcelona.

¹³⁴ SAP Barcelona, Secció 6ª, de 12 de desembre de 2022, (ECLI: ES:APB:2022:12154).

¹³⁵ Jesús García, “El FC Barcelona pagó al vicepresidente de los árbitros Enríquez Negreira siete millones desde 2001 por supuestas asesorías verbales”, *El País*, 16/02/2023.

Tècnic d'Àrbitres entre els anys 1994 i 2018. La Fiscalia sosté que eren a canvi d'influir en el resultat dels partits. Si s'acabés provant, en via civil, estaríem davant d'una responsabilitat indemnitzatòria, per la què s'exigiria culpa o negligència dels membres de la Junta.

4.3. Fundació

El professor MILLÁN¹³⁶ ha suggerit la possibilitat que els equips sota la forma jurídica de club es transformessin en SAD i que la propietat d'aquesta quedi en mans d'una fundació. L'autor, fent un símil amb les caixes d'estalvis, que el legislador va obligar a convertir-se en bancs després de la crisi financera del 2008, defensa que aquesta seria la manera d'assegurar la persecució de finalitats d'interès general. Tot i dur a terme activitats econòmiques, els beneficis s'haurien de destinar a les finalitats de la fundació. A més a més, l'autor argumenta que la fundació seria una entitat autònoma i participativa, amb capacitat d'atendre l'àmbit social, així com les finalitats generals del club. Basant-se en el model de caixes d'estalvis i fundacions bancàries, pretén que el patronat de la fundació estigui format per membres de la SAD, professionals en gestió; membres de les Administracions Públiques; representants de les finalitats cíviqes; representants dels aficionats; i antics jugadors del club.

Malgrat que, d'entrada pot semblar una bona manera d'organitzar un equip de futbol, si s'analitza objectivament, es pot afirmar que el model de fundació té els mateixos inconvenients que el model de club pel que fa a captació de finançament. A més, és pitjor en referència al paper del soci i aficionat, ja que el relega a una mera participació en el patronat, en el qual participa molta altra gent. Per tant, el deixa sense capacitat de decidir qui són els gestors de l'equip ni de vetar decisions rellevants. Es pot concloure que aquest model no sembla el més adequat, tenint en compte que no millora en res el model de club i l'empitjora respecte al poder de decisió dels socis i aficionats.

4.4. Societat Cooperativa

Malgrat que no hi ha cap equip de futbol sota aquesta forma jurídica, un es podria plantejar tal possibilitat, almenys des d'un punt de vista teòric. La cooperativa es presentaria com un mètode capaç de combinar alguns dels trets característics de les societats de capital, amb el funcionament democràtic, que l'aproparia a models associatius. La Llei 27/1999¹³⁷ estableix que qualsevol activitat econòmica lícita pot dur-se a terme sota aquest règim, que es configura sota la forma societària¹³⁸, tot i admetre la possibilitat que l'activitat es pugui dur a terme sense

¹³⁶ MILLÁN, A., "La dimensión no económica del deporte profesional: sociedad anónima y afición", ob. cit. p. 451-460.

¹³⁷ Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹³⁸ Article 1.2 de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

ànim de lucre¹³⁹. Cada soci disposa d'un vot, llevat que els Estatuts no fixin una ponderació en funció de les aportacions fetes¹⁴⁰, i la responsabilitat dels administradors és la mateixa que la de les Societats Anònimes¹⁴¹. Tot i que pugui semblar una manera d'apropar la forma societària a l'associacionisme, hi ha una sèrie d'elements que la fan inidònia per gestionar clubs de futbol amb centenars de milers de socis. D'entrada, és un tipus de societat que encamina els seus membres a col·laborar en l'administració de la societat, així com a involucrar-se en la prestació dels serveis oferts al mercat¹⁴². La cooperativa està dissenyada perquè els membres treballin i prenguin part en l'activitat desenvolupada per l'entitat, que normalment hauria de ser la principal font de les seves rendes del treball. A més a més, la sol·licitud d'adquisició de la condició de soci s'ha de formular per escrit al Consell Rector (òrgan d'administració de les cooperatives), i en cas d'acceptació, aquesta ha d'estar motivada¹⁴³. L'acord d'admissió podrà ser impugnat de la forma que es determini estatutàriament, sent preceptiva l'audiència de l'interessat. Pel que fa a la presa de decisions, la llei preveu un quòrum de més de la meitat dels socis en primera convocatòria per tal que l'Assemblea estigui vàlidament constituïda. Respecte al finançament, el cooperativisme no seria capaç de solucionar el problema dels clubs atès que, la llei preveu que hi hagi unes aportacions obligatòries de cada soci, de manera que no permetria l'entrada de grans capitals, sinó un cúmul d'aportacions molt reduïdes per part de cada membre. És per tots aquests motius que la cooperativa sembla dissenyada per un tipus d'activitats amb menys socis i amb més implicació que la característica dels aficionats en la gestió dels seus equips de futbol.

Un model que sí que podria ser adequat per gestionar els equips de futbol és la Societat de Benefici i d'Interès Comú¹⁴⁴. Aquest tipus societari, que està pendent de desenvolupament normatiu al nostre país, i en conseqüència no es tractarà a fons en aquest treball, podria ser el mecanisme idoni per apropar al model societari, el principi democràtic i la major vinculació amb afers de caràcter social, que són propis de les associacions. L'anàlisi respecte a l'adequació d'aquest model requereix conèixer la regulació concreta i, si fos el cas, l'aplicació d'aquest a la pràctica. És per això que es deixa l'estudi sobre aquest aspecte a futurs treballs. No obstant, amb caràcter preliminar, l'únic que es pot afirmar amb certesa és que sembla difícil assegurar un paper tan rellevant al soci en el sí de l'entitat, com el que brinda el model de club.

¹³⁹ Disposició Addicional 1ª de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁴⁰ Article 26 de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁴¹ Article 43 de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁴² Article 15 de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁴³ Article 13 de la Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

¹⁴⁴ Vid. Sub-Apartat 3.2 del Treball.

4.5. Societat Anònima Esportiva (SAD)

El model societari previst pels equips de futbol espanyols és la Societat Anònima Esportiva¹⁴⁵. El legislador pretenia imitar la capacitat de generar ingressos i el valor dels equips de futbol del Regne Unit i, les franquícies de bàsquet, *baseball* i futbol americà dels EEUU, tots ells organitzats sota la forma jurídica societària. En ambdós sistemes anglosaxons, no existeix la distinció entre Societat Anònima i Societat Limitada. Simplement, es diferencia entre *public company* (que cotitza en mercats públics) i *private company* (que no cotitza)¹⁴⁶. Els equips esportius que no cotitzen a borsa solen tenir pocs accionistes – normalment només un – i, en conseqüència, no sol haver-hi una massa d'accionistes minoritaris. Per això, un podria dubtar respecte si els equips al nostre país s'haurien d'organitzar sota la forma de Societat Anònima o de Societat Limitada. Sembla que el legislador va optar per la primera en atenció a les potencials dimensions dels equips de futbol, més que no pas en base al nombre d'accionistes que tindrien. Una de les raons per les quals no acostuma a haver-hi accionistes minoritaris en els equips de futbol més grans d'Europa podria deure's al fet que durant els primers anys de la inversió, generalment s'incorre en pèrdues multimilionàries. I, un cop es comencen a generar beneficis, no és un negoci especialment rendible des d'un punt de vista purament econòmic. Es podria argumentar que el benefici rau en “elements immaterials” que envolten el futbol, com ara: les relacions de poder, els contactes amb altes esferes de la societat, els tractes de favor o la neteja d'imatge i projecció al món de persones i règims autoritaris. Aquests beneficis semblen difícils d'exploitar si l'accionariat està molt diluït.

Respecte a la capacitat **d'incrementar els fons propis i aconseguir finançament**, la forma jurídica societària és clarament més efectiva que l'associativa. En l'esfera internacional hi destaquen els casos del Manchester City, el Paris Saint-Germain i recentment el Newcastle¹⁴⁷, entre molts d'altres. L'element comú d'aquests tres exemples és la compra per part d'un magnat d'Orient Mitjà, vinculat a la família reial del seu país, que ha suposat una entrada ingent de capital a l'entitat. La important empenta financera acaba transformant un equip humil en un que competeix a màxim nivell europeu. Durant els primers anys, s'incorre en pèrdues substancials, i posteriorment comencen a arribar els beneficis que, de moment, en l'experiència d'aquests equips, no semblen haver arribat a compensar la inversió inicial. De fet, els equips de futbol són societats amb poca propensió a repartir dividendes entre els accionistes¹⁴⁸.

¹⁴⁵ Vid. Apartats 2 i 3 del Treball.

¹⁴⁶ Securities and Exchange Act 1943 a EEUU; i Company's Act 2006 a Regne Unit.

¹⁴⁷ Louise Taylor, "Saudi Arabia takeover of Newcastle United will be decided in January", *The Guardian*, 30/09/2021.

¹⁴⁸ CAZORLA L., “El Sevilla F.C. reparte dividendos”, *El Blog de Luis Cazorla*, (2017).

Tornant a l'esfera nacional, podríem destacar com a casos d'èxit de SADs, sobretot a nivell esportiu i també, però en un grau menor, de certa estabilitat financera, l'Atletico de Madrid i la Reial Societat. Pel que fa al primer, amb l'entrada al capdavant de l'entitat d'un "magnat dels negocis" nacional als anys 90', com va ser Jesús Gil, després d'uns anys d'inestabilitat, sembla que l'equip ha aconseguit assentar-se com un dels tres grans de l'Estat, tan pel que fa a competicions nacionals com internacionals. Amb Miguel Àngel Gil (fill de Jesús Gil) i Enrique Cerezo al Consell, es va donar entrada a participacions significatives, però minoritàries, primer a capital xinès¹⁴⁹ i posteriorment israelià¹⁵⁰. Fent referència a la Reial Societat, estem davant d'un cas paradoxal, amb la propietat molt diluïda a causa de la prohibició establerta als estatuts de l'entitat que un soci sigui propietari de més del 2% del capital social¹⁵¹. En l'àmbit econòmic, és un dels equips més sanejats de la Liga i, a nivell esportiu, després de viure uns primers anys gloriosos sota la forma jurídica de SAD, va començar a baixar el rendiment fins a descendir de categoria, on hi va romandre 3 anys, fins a tornar a primera divisió. En les darreres temporades sembla que s'ha establert a la part alta de la taula.

Altrament, tampoc es poden oblidar els "fracassos", entre els quals destaca per sobre de tots el del Màlaga C.F. El sheikh qatarià Abdullah Al Thani, va comprar-lo generant unes expectatives similars a les dels sheikhs que havien comprat equips de la Premier League¹⁵². I de fet, durant els primers anys, va fer una gran inversió portant un entrenador i jugadors internacionals de renom. En poc temps va aconseguir dur l'equip a quarts de final de la Champions League per primer cop a la història. Tanmateix, amb l'aprovació de la normativa de Fair Play Financer van ser sancionats amb la prohibició de participar en la següent edició d'aquesta competició, per la qual s'havien classificat¹⁵³. Es va haver de fer una reestructuració de l'equip i van perdre diversos jugadors, a més de l'entrenador. Des d'aquell moment, la inversió per part del seu propietari va anar disminuint, fins que l'equip va acabar baixant a Segona Divisió. Aquesta temporada ha baixat a Primera RFEF i es troba en situació d'administració judicial pels seus problemes financers¹⁵⁴. També es pot mencionar el cas del RCD Espanyol, que va ser comprat per l'empresa xinesa Rastar Group amb la promesa de classificar-se per la Champions League en els tres anys posteriors a la compra¹⁵⁵. No s'ha classificat per aquesta competició i, després

¹⁴⁹ Wanda Group a l'any 2015.

¹⁵⁰ Idan Ofer a través de Quantum Pacific Group, a l'any 2017.

¹⁵¹ Article 8 dels Estatuts Socials de la Reial Societat SAD, modificats per darrer cop el 14 de desembre de 2021.

¹⁵² Agustín Rivera, "El jeque Abdullah compra el Málaga CF por 36 millones de euros y prevé jugar la Champions League en 3 años", *El Confidencial*, 26/06/2010.

¹⁵³ "El Málaga no podrá jugar la Europa League al confirmar el TAS la sanción de UEFA", *El Confidencial*, 11/06/2013.

¹⁵⁴ Nacho Sánchez, "Un juzgado nombra un administrador judicial en el Málaga y aparta de la presidencia a Al Thani", *El País*, 20/02/2020.

¹⁵⁵ D. Piferrer, "Chen Yansheng: "En menos de tres años, en Champions", *Marca*, 21/01/2016.

d'haver estat un any a Segona Divisió, actualment lluita per aconseguir la permanència a Primera Divisió. Després d'haver invertit varis milions en l'entitat sense haver-los rendibilitzat, sembla que el motiu principal d'aquesta caiguda es deu al fet que el grup xinès ha decidit realitzar unes inversions menors a les previstes.

En referència a la **desvinculació entre l'aficionat i l'entitat** podem mencionar el cas paradigmàtic del València C.F. L'empresari de Singapur, Peter Lim, assessorat per l'agent de futbolistes Jorge Mendes, va comprar l'entitat valenciana. A excepció d'un parell d'anys bons, on l'equip es va classificar per la Champions League, sota el mandat de Lim hi ha hagut un clar distanciament entre l'afició – la tercera més nombrosa del país – i l'entitat valencianista. Amb l'objectiu de complir amb les normes de Fair Play Financer, l'equip fa anys que acumula problemes econòmics que l'han obligat a vendre jugadors i li han impedit fitxar-ne de nous. Així mateix, ha hagut de canviar nombroses vegades d'entrenador a causa de la manca d'un projecte competitiu. En més d'una ocasió, han hagut de posposar pagaments de salaris als seus jugadors i entrenadors. A tot això se li sumen problemes amb l'Administració, ja que l'equip encara no ha fet el trasllat al nou estadi de Mestalla, que estava previst pel 2009. Per tot això, l'afició també porta anys mostrant el seu descontentament amb els gestors de l'equip, amb manifestacions i amenaces a varis empleats. El descontentament és tal que tant premsa, afició com Administració Pública s'han mostrat clarament favorables a la venda del club a uns altres inversors. En el camp de la justícia, s'han interposat querelles contra els administradors per haver pagat comissions il·legals en fitxatges on Jorge Mendes estava involucrat. No obstant, com ja s'ha mencionat¹⁵⁶, el poder de l'aficionat és pràcticament nul en casos en què els gestors no tenen intenció de vendre ni d'escoltar-lo. Malauradament, tal com s'ha argumentat¹⁵⁷, la solució que pretén la nova Ley del Deporte 39/2022 no canviarà massa la situació pels aficionats del València C.F., que restaran impotents mentre el seu equip es distancia d'ells i de les posicions altes de la taula.

4.6. Societat Anònima Esportiva (SAD) cotitzada en Borsa

L'any 1998 es va reformar la Ley del Deporte 10/1990, mitjançant Ley 50/1998, per tal d'introduir la possibilitat de cotitzar a borsa per les SAD¹⁵⁸. Entre els beneficis de ser una empresa cotitzada, es poden destacar els següents: una major capacitat per captar finançament d'inversors de tot arreu, fins i tot per part d'inversors no especialitzats en el sector de l'esport,

¹⁵⁶ Vid. Sub-Apartat 3.4 del Treball.

¹⁵⁷ Vid. Sub-Apartat 2.4 del Treball.

¹⁵⁸ Disposició Transitòria 6ª.2 Ley 10/1990, de 15 de octubre, del Deporte. Actualment, article 72 de la nova Ley del Deporte 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte.

que poden així adquirir accions en SADs de forma fàcil i ràpida; més transparència, a causa de l'exigència de revelar informació essencial¹⁵⁹, per contraposició a l'opacitat que ha caracteritzat les operacions de les SADs no cotitzades i; una major projecció al món, ja que la borsa és un aparador per donar-se a conèixer, i una manera de donar una imatge més seriosa del negoci.

El primer equip de futbol que va sortir a borsa va ser el Tottenham Hotspur, a la London Stock Exchange, i en pocs anys, s'hi van sumar altres equips anglesos i del continent europeu. Destaca el Manchester United que, després d'haver cotitzat 20 anys a la London Stock Exchange va decidir fer el salt a Wall Street i va passar a cotitzar a la New York Stock Exchange, convertint-se en aquell moment en l'equip més valuós del món, per una quantitat de 2.300 milions de dòlars¹⁶⁰. Malgrat que hi ha hagut experiències de tots colors, sembla que en el context europeu, en general les sortides a borsa han estat moderadament positives pels equips.

La cotització a borsa també porta aparellada una sèrie de problemes i riscos. En primer lloc, les obligacions de revelar informació rellevant al mercat són les mateixes que per qualsevol altra societat cotitzada i, en conseqüència, informació molt valuosa pot ser utilitzada pels seus competidors. A més a més, s'ha de sotmetre a l'estrict control de l'autoritat reguladora, que a Espanya és la CNMV. En segon lloc, també és complicat determinar què es pot catalogar com a "informació rellevant" en el món del futbol, en el que les negociacions per les renovacions o pels fitxatges milionaris normalment solen portar-se de forma discreta per no atraure l'atenció d'altres equips. En tercer lloc, tot i la major liquiditat que ofereixen els mercats financers, dur a terme una sortida a borsa té uns costos molt elevats, que només es veuen compensats si la posterior capitalització de l'empresa és alta. En quart lloc, el preu de les accions pot no funcionar de forma eficient i pot situar a l'equip en una situació vulnerable. Autors com BELL, BROOKS i MARKHAM¹⁶¹, o, NÄSLUND i HOWELL¹⁶² han analitzat de forma empírica els determinants de les fluctuacions de preu de l'acció. Destaquen el fet que els resultats esportius a curt termini – normalment reflectits a l'obertura de la borsa els dilluns – tenen un efecte substancial en les accions, mentre que, durant la setmana, hi ha un menor volum de transaccions que en altres sectors. Aquest fet pot justificar-se de dues maneres: o bé per la manca de canvis en les circumstàncies; o bé perquè els inversors en el món del futbol responen menys als canvis

¹⁵⁹ Ley 6/2023, de 17 de marzo, del Mercado de Valores i dels Servicios de Inversión.

¹⁶⁰ "El Manchester United empieza a cotizar en Wall Street". 10/08/2012; BBC News: "Manchester United shares debut in New York", *Marca*, 10/08/2012.

¹⁶¹ BELL, A., BROOKS, C., AND MARKHAM, T., "Does managerial turnover Affect Football Club Share Prices?", *The IEB international journal of finance*, 7(02), (2013).

¹⁶² NÄSLUND, F., HOWELL, L., "How do the share prices of football clubs react to new managerial appointments?" *Umeå School of Business and Economics*, (2014).

en les noves informacions atès que les seves decisions estan basades en els sentiments pel seu club, per sobre de la lògica econòmica. Si es confirmés la segona tesi, els equips de futbol no serien idonis per confirmar la hipòtesi d'eficiència dels mercats¹⁶³, que sosté que, en qualsevol moment determinat, tota la informació coneguda pels agents del mercat, així com les creences dels inversors sobre el futur estan reflectides en el preu dels actius financers negociats als mercats de valors. A més a més, NÄSLUND i HOWELL també identifiquen com la destitució dels entrenadors fa pujar el valor de les accions al voltant d'un 1%, i la resignació voluntària d'aquests, fa baixar-lo al voltant d'un 8%. En darrer lloc, l'equip de futbol que cotitza a borsa pot veure incrementada la seva vulnerabilitat davant d'atacs especulatiu de tercers. Aquí juga un paper molt important la premsa. Pensi's per exemple en la cobertura que s'ha donat del cas Negreira per part dels mitjans de comunicació. Si el F.C. Barcelona hagués cotitzat a borsa, segurament se n'hauria vist ressentit, quan el cas ni tan sols ha obtingut una resolució judicial en primera instància. En circumstàncies com la descrita, les creences dels inversors podrien causar la fallida del club a través d'auto-expectatives realitzades (self-fulfilling prophesies¹⁶⁴).

Respecte a l'experiència al nostre país, ha estat força decebedora. En tots aquests anys, tan sols un equip espanyol ha cotitzat a borsa. Es tracta de l'Intercity d'Alacant, que jugava a categories regionals i va ser comprat l'any 2017 per uns inversors locals amb un ambiciós projecte. En els últims 5 anys, l'equip ha aconseguit quatre ascensos fins a arribar a la Primera RFEF. L'any 2021 es va convertir en el primer equip espanyol, i fins ara únic, a cotitzar en borsa, al BME Growth. L'acció que, va sortir a cotització per 1.68€, arribant a un màxim de 1.98€, actualment té un valor de 0.15€, amb una caiguda de més del 90%. A tot això se li ha de sumar unes pèrdues acumulades els darrers dos anys de més de 7 milions d'euros, fet que l'han posat en risc de dissolució perquè el seu patrimoni net està molt a prop de situar-se per sota de la meitat del capital social¹⁶⁵. En conseqüència, els propietaris del club estan buscant inversors que injectin un mínim de 3 milions d'euros¹⁶⁶ en els pròxims mesos per tal d'evitar la dissolució¹⁶⁷. Sembla

¹⁶³ FAMA, E., "Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work", *The Journal of Finance*, 25(2), (1970), p. 383-417.

¹⁶⁴ Quan no hi ha raons fonamentals per pensar en la fallida d'una empresa cotitzada, però les expectatives dels inversors que l'empresa farà fallida acaben provocant una venda massiva que desencadena en la fallida d'aquesta. És important veure que els inversors son la causa de la fallida, ja que si no haguessin venut massivament, l'empresa hauria sobreviscut. S'aplica el concepte per analogia al desenvolupat per les crisis monetàries: OBSTFELD, M., "Rational and Self-Fulfilling Balance-of-Payments Crises", *American Economic Review*, 76, (1986), p. 72-81.

¹⁶⁵ Article 263.1.e) de Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

¹⁶⁶ Ángel Alvarez, "El Intercity de Alicante busca inversores con los que regatear su disolución", *El Economista*, 03/05/2023.

¹⁶⁷ Carlos Rodríguez, "El SOS del Intercity o el ejemplo de por qué ningún club más de fútbol español cotiza en bolsa". *El Confidencial* 07/05/2023.

que el precedent de l'equip alacantí, contràriament al que s'esperava el president de La Liga Javier Tebas¹⁶⁸, no animarà als equips espanyols a sortir a borsa, almenys en el curt termini¹⁶⁹.

4.7. Model híbrid

Un model que no s'ha posat en pràctica al nostre país, però que recurrentment es proposa com una solució en moments de tensions financeres pels 4 clubs que no van transformar-se en SAD, és la forma jurídica híbrida, que impera al país germànic. La Lliga Alemanya (Bundesliga), l'any 1998, va introduir una clàusula a les seves normes reguladores que permetia la transformació dels equips de futbol en societats de capital, ja que, fins aleshores prenen la forma jurídica d'associacions. El legislador alemany no va crear un nou tipus de societat específica per l'esport, ni tampoc va establir una obligació d'abandonar la forma jurídica associativa. Va donar als clubs l'opció de transformar-se en societats mercantils amb l'especificitat que, per obtenir la llicència per participar en la competició, el 50% més una acció de l'entitat havia de pertànyer als socis del club. Jurídicament, això es va fer creant una societat de capital en la qual la majoria d'accions fossin propietat del club (associació). D'aquesta manera, els socis del club són propietaris de la majoria de l'accionariat de l'equip de futbol de forma indirecta i així s'assegura el manteniment del seu control, en detriment de les influències d'inversors externs. Tanmateix, la normativa també permetia certes excepcions per equips de futbol en els quals un inversor hagués finançat substancialment el club de manera continuada. En aquests casos, l'inversor podia accedir a adquirir una participació majoritària de l'entitat, com ara el Bayer Leverkusen o el Wolfsburg.

L'exemple més exitós del model híbrid ha estat el F.C. Bayern de Munich. L'equip s'organitza sota la forma jurídica de la societat mercantil F.C. Bayern München AG (Societat Anònima). L'accionariat de la societat està repartit de la següent manera: l'associació (club) F.C. Bayern München eV posseeix el 75%; Allianz SE el 8.34%; Audi AG el 8.33%; i Adidas 8.33%.

Tot i que en aquest treball, de manera coherent amb el que s'ha dit¹⁷⁰, es defensa que la transició de club cap a un model híbrid seria millor que la conversió a SADs, es continua argumentant que el model associatiu continua sent el millor pels equips de la Lliga espanyola que encara preserven la forma de club. Un primer problema a comentar sobre el model híbrid seria la dificultat que tindrien els 4 clubs espanyols existents de trobar empreses tan compromeses i

¹⁶⁸ "Javier Tebas: El Intercity no será el último club que salga a bolsa", *Mundo Deportivo*, 29/10/2021.

¹⁶⁹ "Los clubes de LaLiga enfrían su interés por salir a bolsa tras la crisis económica y el fiasco del Intercity", *El Mundo*, 05/05/2023.

¹⁷⁰ *Vid.* Apartat 3 del Treball.

vinculades amb el territori com les que han decidit entrar en el capital del F.C. Bayern München. La majoria d'empreses de l'Ibex es troben a la Comunitat de Madrid i, poques d'elles han mostrat una vinculació amb la seva regió com les mencionades. Un segon problema seria el risc que el camí natural del model híbrid acabi portant a anar reduint el percentatge que posseeixen els socis, en benefici del percentatge que posseeixen les empreses inversores, a mesura que es van fer augments de capital per fer front a èpoques de dificultats financeres o de gran inversió per finançar el creixement. Sense anar més lluny, en l'exemple del Bayern, l'entrada d'empreses s'ha anat produint de forma gradual i ha anat reduint el percentatge de participació dels socis. La primera empresa en entrar al capital va ser Adidas l'any 2002, que va adquirir el 8.33% a canvi de 77 milions. Posteriorment, l'any 2009, s'hi va sumar Audi, que va pagar 90 milions per un 8.33%. I, l'última va ser Allianz, l'any 2011, que va pagar 110 milions per un 8.34%. En conseqüència, es pot argumentar que el model híbrid senzillament endarrereix la pèrdua de poder dels socis en benefici de les societats inversores. Com ja s'ha argumentat¹⁷¹, sembla que l'entrada com a accionista minoritari en un equip de futbol no és una inversió massa rendible econòmicament i, per tant, l'objectiu de les empreses que entren com a accionistes és anar augmentant el seu percentatge a mesura que l'equip necessita més finançament. Per tot això, es pot concloure que el model híbrid acaba conduint a la pèrdua de poder del soci, simplement no ho fa de forma sobtada com la SAD, sinó gradual.

5. CONCLUSIONS

Partint de l'estudi fet al llarg del treball, i sempre en referència a la hipòtesi inicial, que es preguntava si la forma associativa de club – per contraposició a la societat de capital – encara és adient per a un equip de futbol de primer nivell, s'ha arribat a les següents conclusions.

En primer lloc, el legislador, amb la Llei 10/1990, va errar a l'imposar l'obligació de transformar-se en Societat Anònima Esportiva a tots els equips de futbol, que fins aquell moment actuaven sota la forma associativa de club. També va ser una equivocació crear una excepció *ad hoc* per tal d'accontentar les demandes dels dos equips més grans del país. Amb el temps es va fer palès que els problemes financers del sector no estaven relacionats amb la forma jurídica adoptada. Es va incórrer en vulneracions de drets dels socis que van veure com perdien la seva condició i va suposar un greuge comparatiu respecte als socis dels equips que es van poder acollir a l'excepció de no transformar-se.

¹⁷¹ Vid. Apartat 3 del Treball.

En segon lloc, la nova Llei 39/2022, que pretén evitar la perpetuació de les injustícies causades per l'anterior, mitjançant la recuperació de la llibertat d'elecció de forma jurídica i dotant de majors mecanismes participatius al soci, no és satisfactòria. Ni soluciona la situació dels equips que es van transformar en SADs, que ja no veuran revertida la seva situació prèvia, ni dona mecanismes suficientment forts a l'aficionat que li permetin tenir un poder de decisió real en el si de l'entitat.

En tercer lloc, entrant a valorar de forma abstracta si un equip de futbol, en essència, s'apropa més a l'estructura associativa, o bé a la societària, s'ha constatat que certs aspectes com la mercantilització de l'activitat econòmica duta a terme i la facilitat per captar el finançament necessari per a poder competir amb els millors equips europeus l'atansarien més cap a les societats de capital. No obstant això, l'altre aspecte clau, és a dir, la participació del soci en la presa de decisions de l'entitat, l'aproximarien més cap al model associatiu.

En quart lloc, s'ha identificat que el règim de responsabilitat dels administradors dels clubs és molt més sever – i fins i tot es podria argumentar, injust – que el de les SAD. En conseqüència, es conclou que la regulació actual no és adient per tal de gestionar pressupostos de centenars de milions d'euros, i que s'hauria d'adaptar a les noves realitats. Dit això, també s'ha de recalcar que, fins ara, aquest règim no ha suposat cap impediment per molts socis que s'han continuat presentant a les eleccions per exercir funcions d'administració en els seus respectius clubs. Per tant, es pot argumentar que els beneficis que aporta el fet de formar part de la Junta d'un equip de futbol, per ara, superen amb escreix els riscos que això implica.

En cinquè lloc, centrant l'atenció en la valoració dels models concrets sota els quals s'han organitzat els equips de futbol espanyols, es pot confirmar que, els que han mantingut la forma jurídica associativa han sigut capaços de dur a terme l'activitat econòmica mercantilitzada de forma més que satisfactòria i, han sabut trobar nombroses fonts de finançament alternatives al capital propi, que els han permès competir amb les SAD, malgrat partir amb desavantatge respecte a aquestes en tals aspectes. En canvi, les SAD no han aconseguit donar una resposta adequada al paper que hauria de tenir l'aficionat en la presa de decisions i, s'han allunyat progressivament dels seus seguidors, fet pel qual han vist deteriorats els seus resultats econòmics i esportius. És per tot això que, d'entre els dos models que va plantejar el legislador espanyol en el seu moment, el present treball es decanta per la forma jurídica associativa de club donat que el futbol és un sector molt particular, en el qual els aficionats tenen un paper molt rellevant – especialment en equips amb una forta tradició, història i vinculació social amb

un territori o col·lectiu determinat – i l'experiència ha demostrat que el model societari deixa completament de banda aquesta vessant.

En sisè lloc, s'ha constatat que els equips que van mantenir la forma jurídica de club han obtingut uns bons resultats, en comparació amb els que es van haver de convertir en SAD, tant en l'àmbit econòmic i esportiu, com en les relacions amb els aficionats. És per aquest motiu que, si en un moment donat, les contingències financeres dels clubs acabessin desencadenant en un plantejament de transformar-se en SADs, haurien de tenir en compte que el procés per passar de club a SAD és relativament ràpid i senzill des del punt de vista jurídic. Ara bé, la reversió d'aquest pas, és a dir tornar a ser un club, des d'un punt de vista pràctic, és gairebé impossible un cop s'és una SAD. Per tant, els clubs haurien de ponderar adequadament els avantatges i inconvenients del canvi, així com la, gairebé segura, irreversibilitat d'aquest.

En setè lloc, s'ha demostrat que el model de societat cotitzada en borsa pels equips de futbol ha estat un fracàs a Espanya, i no sembla que hagi de millorar en el curt termini. La raó per la qual sí que ha estat un èxit en altres països podria deure's al major desenvolupament i dinamisme dels seus mercats financers. Tanmateix, també s'ha posat en relleu la particularitat de les fluctuacions en el preu de les accions dels equips de futbol en els mercats de valors i les ineficiències que això pot provocar.

En darrer lloc, entrant a valorar altres models alternatius que s'han tractat en el treball, però que no s'han posat en pràctica al nostre país, es conclou que tant la fundació com la societat cooperativa, tot i ser possibles des d'un punt de vista merament teòric, no semblen els més adequats per gestionar aquest tipus d'activitats. Respecte al model híbrid del F.C. Bayern München, malgrat acceptar que és millor que el model de SAD, es suggereix que la seva evolució natural acaba duent a un model societari en què l'aficionat perd el poder de decisió, simplement ho fa d'una forma més gradual i subtil de la que va imposar el legislador espanyol amb la Llei 10/1990. No es pot descartar com a model alternatiu la Societat de Benefici Comú, de nova creació al nostre país i pendent de desenvolupament reglamentari, que estaria en disposició d'apropar el caràcter social i democràtic de les associacions al model societari i, podria d'aconseguir una combinació interessant entre ambdós. No obstant, a priori i sense saber com s'acabarà estructurant el règim d'aquest tipus societari, sembla complicat que pugui assegurar un paper tan rellevant al soci en el si de l'entitat, com el que brinda el model de club.

BIBLIOGRAFIA:

BELL, A., BROOKS, C., AND MARKHAM, T., “Does managerial turnover Affect Football Club Share Prices?”, *The IEB international journal of finance*, 7(02), (2013).

BONAUT, I., “El Eterno Problema Del Fútbol Televisado En España: Una Perspectiva Histórica de La Lucha Por Los Derechos de Retransmisión de La Liga de Fútbol Profesional (LFP)”, *Comunicación y Sociedad*, 23(2), (2010), p. 71-96.

BROSETA, M., MARTÍNEZ, F., *Manual de Derecho Mercantil (9ª Edición)*, ed. Tecnos, (2022), p. 369-378.

CANAL, X-A., “Situación y perspectivas de las sociedades anónimas Deportivas”, en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 421-426.

CAZORLA, L. *Las Sociedades Anónimas Deportivas*, ed. Ediciones Ciencias Sociales, (1990).

CAZORLA, L., “Sociedades Anónimas Deportivas y Ayudas de Estado”, *El Blog de Luis Cazorla* (2013).

CAZORLA, L., “A vueltas con el régimen de responsabilidad de los administradores de las Sociedades Anónimas Deportivas”. *Revista Aranzadi de Derecho de Deporte y Entretenimiento*, (40), (2013), p. 59-81.

CAZORLA, L., “Derecho Mercantil y fútbol profesional: ¿hacia un nuevo derecho mercantil del deporte?”, en AA.VV. *Derecho del futbol: Presente y Futuro*, ed. Reus, (2016), p. 45-60.

CAZORLA L., “El Sevilla F.C. reparte dividendos”, *El Blog de Luis Cazorla*, (2017).

VICENT CHULIÁ, F., *Introducción al Derecho Mercantil (24ª Edición)*, ed. Tirant Lo Blanch, (2022), p. 754-777; p. 1892-1901; p. 1982-1987.

COX, R., RUSSELL, D., VAMPLEW, W., *Encyclopedia of British Football*, ed. Routledge, (2002), p. 243.

DE MARCO, N., “TPO in Football: What it is, how it is developing, and what it should be”, *Football Legal Journal*, (2019), p. 19-25.

FAMA, E., “Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work”, *The Journal of Finance*, 25(2), (1970), p. 383-417.

GARCÍA, C., GÓMEZ, M., DURÁN, J., “Los planes de saneamiento y la conversión de los clubes de futbol profesionales en sociedades anónimas deportivas (1982-1992)”, *Materiales para la Historia del Deporte*, 14, (2016), p. 1-18.

- GIBBONS, P., *Association Football in Victorian England – A History of the Game from 1863 to 1900*, ed. Upfront Publishing, (2001) p. 35–36.
- GIOSSOS, Y; SOTIROPOULOS, A., SOUGLIS, A., DAFOPOULOU, G., "Reconsidering on the Early Types of Football". *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 3(2), (2011), p. 129-134.
- JUSSERAND, J-J., *Le sport et les jeux d'exercice dans l'ancienne France*, ed. Plon-Nourrit, (1901).
- LATORRE, J., "Las «Anónimas» Sociedades Deportivas: desconcertante presente y futuro incierto", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*. ed. Reus, (2010), p. 427-449.
- LLOBET, G., "Clubs de fútbol en fuera de juego", *Nada es gratis* (2014).
- MARKOVITS, A., "Geoff Hare, Football in France: A Cultural History". *French Politics, Culture & Society*, 23(1), (2005), p. 161-165.
- MILLÁN, A., "La dimensión no económica del deporte profesional: sociedad anónima y afición", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 451-460.
- NÄSLUND, F., HOWELL, L., "How do the share prices of football clubs react to new managerial appointments?" *Umeå School of Business and Economics*, (2014).
- OBSTFELD, M., "Rational and Self-Fulfilling Balance-of-Payments Crises", *American Economic Review*, 76, (1986), p. 72–81.
- PAZ-ARES, C., "La Sociedad en general: caracterización del contrato de Sociedad", en AA.VV. *Curso de Derecho Mercantil (2ª Edición)*, ed. Thomson Civitas, (2006), p. 469-501.
- REAL, G., "Las entidades Deportivas en el deporte profesional: las Sociedades Anónimas Deportivas", en AA.VV. *La reforma del régimen jurídico del deporte profesional*, ed. Reus, (2010), p. 399-420.
- SIMÓN, J., *España '82: La Historia de Nuestro Mundial*, ed. T & B Editores, (2012).
- SMART, B., *The Sport Star: Modern Sport and the Cultural Economy of Sporting Celebrity*, ed. SAGE Publications (2005).
- TEROL, R., *Las Ligas Profesionales*, ed. Thomson Reuters Aranzadi, (1998).
- VILASECA, J-L., *Que Consti En Acta: Memòries*, ed. Proa, (2014).
- WILSON, N. *Encyclopedia of Ancient Greece*, ed. Routledge, (2005), p. 310.

ANNEXE JURISPRUDENCIAL:

Sentencies nacionals:

STS, Sala Primera, de 8 de febrero de 1960.

STS, Sala Primera, de 10 de noviembre de 1986, (nº recurso 6247).

STS, Sala Primera, de 16 de febrero de 2006, (ECLI: ES:TS:2006:844).

STS, Sala Primera, de 19 de diciembre de 2007, (ECLI: ES:TS:2007:8639).

STS, Sala Primera, de 11 de enero de 2013, (ECLI: ES:TS:2013:142).

SAP, Sección 19ª, de 25 de mayo de 2017, (ECLI: APB:2017:2878).

STS, Sala Primera, de 21 de marzo de 2019, (ECLI: ES:TS:2019:905).

STS, Sala Primera, de 3 de junio de 2019, (ECLI: ES:TS:2019:1727).

SAP Barcelona, Sección 6ª, de 12 de diciembre de 2022, (ECLI: ES:APB:2022:12154).

Sentències europees:

Sentencia Tribunal de Justícia de la Unió Europea (Sala 5ª), de 4 de març de 2021, en l'assumpte C-362/19 P.

Resolucions administratives:

Unió Europea, Decisió UE 2016/2391 de la Comissió, de 4 de juliol de 2016 relativa a ajudes estatals concedides per Espanya a determinats clubs de futbol. Diari Oficial de la Unió Europea L 357/1, 28 de desembre de 2016, p. 1.

Resolución de la Dirección General de Seguridad Jurídica i Fe Pública de 17 de desembre de 2020. Boletín Oficial del Estado núm. 8, de 9 de enero de 2021, páginas 2251 a 2259.

ANNEXE NORMATIU:

Legislació nacional:

Real Decreto de 22 de agosto de 1885 por el que se publica el Código de Comercio.

Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil.

Constitució Espanyola de 1978.

Ley Ordinaria 10/1990, de 15 de octubre de 1990, del Deporte.

Ley 27/1999, de 16 de julio, de Cooperativas.

Ley 50/1998, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social.

Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital.

Ley Orgánica 1/2002, de 22 de marzo, reguladora del Derecho de Asociación.

Ley 18/2022, de 28 de septiembre, de creación y crecimiento de empresas.

Ley Ordinària 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte.

Ley 6/2023, de 17 de marzo, del Mercado de Valores i dels Servicios de Inversión.

Legislació comparada:

Securities and Exchange Act 1943. (EE.UU.).

Companies (Audit, Investigations and Community Enterprise) Act 2004. (R.U.).

Company's Act 2006. (R.U.).

Altres:

Llibre Blanc Sobre l'Esport. Comissió Europea. COM (2007) 391 final, de 11 de juliol de 2007.

UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations (2012).

Estatuts del Futbol Club Barcelona modificats per últim cop el 23 d'octubre de 2021.

Estatuts Socials de la Reial Societat SAD, modificats per darrer cop el 14 de desembre de 2021.

Regulations on the Status and Transfer of Players (2015), modificat per darrer cop al març de 2022.

Estatuts del Reial Madrid C.F. modificats per últim cop el 2 d'octubre de 2022.

Document complementari als Estatus: "Valores del Real Madrid" (2022).